

Jeden cieľ - rozdielne štýly plávania

Pohľad na české a slovenské premeny poľnohospodárstva
04

Šafár je šafár

Na návšteve v najlepšom slovenskom družstve
14

Rozhoduje úroveň riadenia

Rozhovor s exministrom Petrom Bacom
16

FARMAGAZÍN

Spoločný poradca pre poľnohospodárov

2013/01

AKCIOVÁ SPOLOČNOSŤ alebo DRUŽSTVO?

Odpoveď na túto otázku hľadajú českí hostia Ing. Miroslav Jirovský a Ing. Jiří Zelenka so slovenskými manažérmi družstiev

Vydavateľ:

LAWFARM® Spoločné riešenie pre poľnohospodárov

Partner:

*Veľa zdravia,
šťastia a úspechov
v novom roku 2013
praje*

LAW FARM®

20 rokov transformácie slovenského a českého poľnohospodárstva

Soňa Ludvighová

“
 Vytvoril sa priestor na to, aby sme sa na chvíľu zastavili a povedali, kde sa nachádzame. Poľnohospodárstvo prešlo zložitou cestou. V ekonomickom prostredí, ktoré mu nevelmi prialo. Družstevné hospodárenie sa zatracovalo. A kde je dnes? Konferencia síce nedala úplne jasnú odpoveď. Inšpirovala však, podnecovala a vysvetľovala. Bola auditóriom ujasňovania si reálnych faktov. Ba aj naznačila ďalšie smerovanie. Preto som rada, že sme ju zorganizovali.

Namiesto príhovoru

Poľnohospodárstvo prešlo zložitou a chvíľami trnistou cestou. Svoje miesto v ňom zohrali poľnohospodárske družstvá, v ktorých sa zavŕšilo dvadsať rokov úpravy majetkových vzťahov a vyrovnaní majetkových nárokov.

Zmeny naštartoval tzv. transformačný zákon v čase úpadku poľnohospodárstva. Do praxe ho začali pretavovať družstvá vtedy ešte v spoločnej republike Slovákov a Čechov koncom januára 1992. Po rozdelení sa však každá krajina vydala svojou cestou. Obidve však v záujme zachovania funkčného poľnohospodárstva. Ale nie každé družstvo prešlo transformačným očistením. Niektoré zanikli, iné sa premenili na obchodné spoločnosti. Aké teda boli tie dve desaťky rokov? Zavŕšila sa transformácia? Alebo by mal legislatívne zasiahnuť štát? Odpovede sa rozhodli nájsť časopis FARMAGAZÍN a Roľnícke noviny v panelovej konferencii „20 rokov transformácie slovenského a českého poľnohospodárstva“. A tak päťica prednášajúcich z obidvoch krajín hodnotila pred auditóriom manažérov poľnohospodárskych družstiev a hostí uplynulé dve desaťročia zo svojho pohľadu a skúseností. V bratislavskom hoteli Holliday inn sa 20. novembra 2012 striedali v komornej atmosfére názory, postoje, skúsenosti aj polemika prítomných. Postupne sa tak dotváral obraz uplynulých rokov aj súčasnosti. Ba aj náznaky ďalších krokov.

My vám v tomto špeciálnom vydaní nášho časopisu ponúkame čriepky z konferencie, na ktorej svoje sily spojili praktici, štátna správa a právnici. To všetko v rubrike pod názvom: *Spájame sily*. V ďalšej rubrike – *Transformačné zrkadlo* – zase prinášame rozhovory a reportážne pohľady niekoľkých aktérov transformačného deja počas dvadsiatich rokov. Nechýba však ani rubrika *Biznis*, v ktorej predstavíme najlepšie poľnohospodárske družstvo v 17. ročníku prestížnej súťaže TOP AGRO. Tak teda – nerušené, veríme že zaujímavé či podnetné čítanie.

Soňa Ludvighová
 Šéfredaktorka časopisu FARMAGAZÍN

Martin Sedláček

Konateľ vydavateľstva Profi Press s.r.o.,
 vydávajúce Roľnícke noviny

“
 Slovenské a české zemédělství a zemédělské podniky prošly v uplynulých letech složitým, ale pro svoji budoucnost klíčovým obdobím transformace, privatizace, restrukturalizace. S ohledem na společnou historii našeho zemédělství a stejné startovací podmínky pro transformaci zemédělských družstev v roce 1992 je určitě smysluplné a inspirující informovat se navzájem a vyměnit si kladné i záporné zkušenosti a úskalí transformace zemédělství v obou zemích.

“
 Keby bol svet hore nohami, veľa vecí by sa dostalo do správnej polohy.

GEORGE BERNARD SHAW

Kontakty na redakciu:

Vydavateľ: LawFarm, s.r.o., Štúrova 28, 040 01 Košice, T: 055 / 694 17 45, F: 055 / 623 03 64,
 E: redakcia@lawfarm.info, W: www.lawfarm.info, šéfredaktor: Soňa Ludvighová, E: ludvighova@lawfarm.info

© Copyright LawFarm, s.r.o.

Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Preberanie, šírenie, rozmnožovanie či iné použitie textov a ostatného obsahu časopisu FARMAGAZÍN akýmkoľvek spôsobom, je možné len s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa. FARMAGAZÍN je samostatne nepredajný a určený pre uzatvorený okruh osôb. Vydavateľ ako oprávnený zástupca autorov článkov zverejnených v tomto vydaní si vyhradzuje právo udeľovať súhlas na verejné rozširovanie rozmnoženiny týchto článkov podľa § 33 ods. 1 písm. a) a d) autorského zákona.

Jeden cieľ - rozdielne štýly plávania

Asi tak možno veľmi stručne charakterizovať uplynulých dvadsať rokov v českom a slovenskom poľnohospodárstve. Najmä v poľnohospodárskych družstvách. Je známe, že ich transformáciu naštartoval spoločný zákon č. 42/1992 Zb. a jeho podstatou bola úprava majetkových vzťahov a majetkových nárokov v družstvách.

Aktéri transformačného deja v dvoch krajinách si vymenili názory a postoje. Začínali rovnako, čo bolo dané legislatívou ešte v spoločnom štáte. Po rozdelení však každá krajina kráčala inou – svojou cestou.

Pod taktovkou skúseného moderátora Martina Jurča z rozhlasovej Farmárskej nedele hovorilo päť prednášajúcich z oboch krajín o svojich skúsenostiach z transformácie. Vzápätí sa diskutovalo a polemizovalo.

Miroslav Jirovský

“

Majetkové podiely sa stali pohľadávkami oprávnených osôb s horizontom ich vyrovnania.

”

Oprávnené osoby sú už minulosťou

Pravda, iba v Českej republike. Na Slovensku sa premenili na vlastníkov družstevných podielnických listov (DPL). „Podobné riešenie v našich podmienkach však český Ústavný súd zamietol. Iba prispel k úprave transformačného zákona tak, že majetkové podiely previedol na pohľadávku oprávnených osôb. Museli sme k nim teda pristupovať tak, ako k akémukoľvek inému obchodnému prípadu. To bol dôvod, prečo mnohé družstvá hľadali iné formy hospodárenia,“ konštatoval Ing. Miroslav Jirovský, ktorý bol v rokoch 1998 – 2011 predsedom Svazu zemедельských družstev a spoločností (dnešný Zemедельský svaz) a v súčasnom období je poradcom predsedu tohto zväzu.

Nad družstvami teda visel Damoklov meč. V Českej republike hľadali odpoveď na otázku: Ako vyrovnať majetkové podiely oprávnených osôb? Kde vziať 28 miliárd korún na vyrovanie pohľadávok? Po siedmich neúspešných novelách sa v roku 1999 sa dostal do praxe zákon, ktorý čiastočne družstvám pomohol. Nemuseli hneď vyrovnať pohľadávky oprávnených osôb, ale do desiatich rokov. Od roku 2005 si môžu družstvá odpisovať z daňového základu, na základe zákona, ktorý podporuje vyrovanie majetkových podielov, celú hodnotu – teda 100 % hodnoty majetkových podielov (predtým si mohli odpísať z daňového základu iba polovicu vyplatených majetkových podielov). „V januári 2010 uplynula u nás už posledným oprávneným osobám aj 10 ročná premlčacia lehota

na majetkové vyrovanie. Nikoho teda už neprenasledujú transformačné záväzky. Poľnohospodárske subjekty však ťažia problémy, ktoré sú zrejme rovnaké, ako na Slovensku. Súvisia so Spoločnou poľnohospodárskou politikou EÚ,“ povedal Miroslav Jirovský.

Reakciu na zložitú ekonomickú situáciu v poľnohospodárstve 90 – tých rokov minulého storočia boli, tak ako aj na Slovensku, zmeny právnych foriem podnikania. „Zaznamenali sme 4 rôzne spôsoby,“ konštatoval Miroslav Jirovský. Tým prvým, ktorý viedol k záhube družstva, bol **prenájom majetku fyzickým osobám**. Išlo prakticky o to, že družstvo si ponechalo neupotrebitelný majetok bez akýchkoľvek výnosov, zo stratou podnikania. Funkčný majetok prenajalo novým podnikateľským jednotkám právnických alebo fyzických osôb. Družstvu zostali iba záväzky časti oprávnených osôb na neupotrebitelný majetok. S ostatnými oprávnenými osobami sa nikto nevyrovnal. Doteraz sa sudy zaoberajú žalobami oprávnených osôb, najmä zo začiatku 90-tých rokov. V konečnom dôsledku však družstvá, ktoré pristúpili k takýmto premenám, zanikli. Skončili likvidáciou, konkurzom a súdnymi spormi oprávnených osôb.

Tým druhým spôsobom bolo **pokračovanie družstva v podnikaní**. Družstvo upravilo stanovky a zakotvilo do nich napríklad premenu majetkových podielov na ďalší členský vklad, hlasovacie právo podľa výšky vkladu, spôsob vyrátania vyrovnávacieho podielu členov, stanovenie

vysokého podielu do nedeliteľného fondu a ponechanie záväzkov vyrovnania v dohode s oprávnenými osobami na 10 – 20 rokov. Miroslav Jirovský však podotkol, že túto možnosť úplne odstráni nový **Zákon o korporáciách**. Po prvom januári 2014 sa podľa tohto zákona budú môcť vyrovnáť iba peniazmi a maximálna doba vyrovnania bude 2 roky. „Tým sa posúva problém vyrovnania majetkových podielov členov družstiev do veľmi zložitej situácie a obrozuje existenciu družstiev. V prípade vystúpenia viacerých členov totiž nemusí mať družstvo dostatok volných zdrojov,“ podčiarkol Miroslav Jirovský.

Ďalším spôsobom premeny poľnohospodárskeho družstva bol **vznik novej spoločnosti z vôle väčšiny členov družstva**. Do novej spoločnosti sa vložil majetok potrebný na podnikanie v hodnote majetkových podielov. Zvyšný majetok sa ponechal v družstve na vyrovnanie záväzkov. V prvej fáze sa majetok previedol do novej spoločnosti. V druhej - členovia družstva, ktorí sa rozhodli takto podnikáť vystúpili z družstva a za výšku vyrovnávacieho podielu prevzali akcie. Nová spoločnosť sa nestala nástupníckou organizáciou. Vyčlenila na vyrovnanie prevod akcie. Kto nechcel byť akcionárom, riešil sa z likvidácie družstva postupne. V družstve muselo zostať toľko majetku, aby bolo na vyrovnanie. „Hoci sa takýto spôsob často kritizoval, stabilizoval však podnikanie veľkých subjektov. Aplikoval sa najčastejšie na prelome storočia,“ konštatoval Miroslav Jirovský.

Premena družstva na akciovú spoločnosť - to bol a je štvrtý spôsob. Akciová spoločnosť ako nástupnícka organizácia preberá všetky záväzky družstva. Mení iba právnu formu podnikania. Členské vklady sa premienia na akcie. Členovia družstva, ktorí nesúhlasia so zmenou právnej formy, musia na členskej schôdzi hlasovať proti zmene, čo zapíše notár, ktorý musí byť na členskej schôdzi. S týmito ľuďmi sa musí akciová spoločnosť vyrovnáť do jedného roka. „Toto je častý prípad tzv. 'druhej transformácie'. Majetkové podiely nečlenov vyrovnáva novo vytvorená akciová spoločnosť zväčša za tržbové ceny. V súčasnom období musia akciové spoločnosti, ktoré vydali akcie na 'doručiteľ'a' zmeniť svoje stanovya a premeniť tieto akcie na 'meno',“ vysvetlil legislatívne pozadie v Česku Ing. Miroslav Jirovský.

Transformácia v ČR v číslach

- do transformácie vstupovalo 1179 poľnohospodárskych družstiev s majetkom vo výške 120 miliárd korún a hospodárili na 64 percentách poľnohospodárskej pôdy.
- na rozdelenie majetku pre oprávnené osoby pripadlo 32 miliárd korún
- transformácia sa dotkla 1 milión 160 tisíc oprávnených osôb
- celkom 530 tisíc osôb čakalo na majetkové vyrovnanie po siedmich rokoch, hodnota takéhoto vyrovnania predstavovala 28 miliárd korún.
- v ČR dnes hospodári: 706 akcioviek, 2188 s.r.o., 536 družstiev a 26609 fariem fyzických osôb

Štefan Adam

“Predpokladom dosiahnutia transformačných cieľov je angažovaný vlastník starajúci sa o svoje vlastníctvo a zároveň je kompetentný v rozhodovaní.”

Slovenská transformačná cesta

Podobne ako v Česku, aj u nás sa na nové, často obchodné spoločnosti, previedol bonitný majetok niektorých družstiev a nájomné zmluvy k pôde. „Družstvu ostal majetok nelikvidný, dlhová záťaž a členovia – dôchodcovia,“ pripomenul nedávnu minulosť štátny tajomník ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Štefan Adam. Aj vytváranie nových družstiev, očistených od záväzkov, či iba s členmi družstva a bez ďalších oprávnených osôb – nečlenov družstva bol častý jav. K dispozícii nie sú dostupné súhrnné údaje, v akej účtovnej hodnote a pri akom ocenení sa takto v celoštátnom meradle previedol majetok družstiev na iné subjekty. Štefan Adam sa domnieva, že ide zrejme o hodnotu vyššiu ako 10 miliárd korún. Nestojí ani údaj v akom rozsahu boli pri tom vyrovnané podiely oprávnených osôb. „Zo signálov prichádzajúcich z praxe sa dá usudzovať, že sa tieto podiely vo väčšine takýchto prevodov nevyrovnali,“ konštatoval Štefan Adam a pokračoval: „Vydaním družstevných podielnických listov (DPL) sa neodňalo oprávnenej osobe právo na majetkový podiel. Naopak – určila sa forma a spôsob kapitalizácie majetkových podielov. Podstatné je, že podielnik môže práva spojené s podielnickým listom predat, darovať, DPL môžu byť predmetom dedičstva alebo predmetom vkladu do podnikania, čo podstatne zjednodušovalo nakladanie s majetkovými právami oprávnených osôb oproti predchádzajúcemu stavu.“

Podčiarkol, že napriek tomu je účasť podielnikov – nečlenov väčšiny družstiev na ich rozhodovaní takmer nulová. Práva podielnikov – nečlenov, ktoré zakotvil zákon č. 3/2005 Z. z. sa takmer nerealizujú. Podielníci väčšiny družstiev neuplatňujú právo na informácie o stave majetku a záväzkoch či výsledku hospodárenia družstva, právo na predkladanie

svojich stanovísk a návrhov členskej schôdzi v otázkach, ktoré sa týkajú práv a oprávnených záujmov a právo účasti svojich zástupcov na členskej schôdzi, ako to umožňuje platná právna úprava. Podľa štátneho tajomníka „*Pomerne veľký podiel nečlenskej účasti na imaní väčšiny poľnohospodárskych družstiev zostáva závažným problémom. V družstvách pretrvávajú majetkovoprávna a podnikateľská neistota. A to je rozhodujúci otvorený problém transformačného procesu, ktorého širším cieľom bolo a je vytvorenie životaschopných podnikateľských subjektov s takými majetkovými, organizačnými a rozhodovacími pomermi, ktoré odrážajú jednak hodnotu vneseného majetku, ako aj prínos k jeho postupnému zveľaďovaniu. Predpokladom dosiahnutia tohto cieľa je nevyhnutne vlastník, ktorý nielen vlastní, ale je aj angažovaný v smere starostlivosti o svoje vlastníctvo a zároveň kompetentný v rozhodovaní.*“

Angažovanosť podielnikov – nečlenov družstiev je minimálna, ale ich podiel na imaní malých poľnohospodárskych družstiev je pomerne veľký. Čo bráni poľnohospodárskym družstvám porátať sa s týmto problémom tak, ako to umožňuje § 17e transformačného zákona, t.j. spätným odkúpením DPL? „*Príčinou je nepriaznivá finančná situácia väčšiny družstiev, ale tiež platná právna úprava obsiahnutá v § 17e ods. 4 transformačného zákona, podľa ktorej sa DPL odkúpené družstvom považujú za zrušené. Takúto právu úpravu možno považovať za demotivujúcu pre družstvá samotné ale aj - ba možno najmä - pre podielnikov členov družstva. Natíska sa otázka, či by nebolo vhodné legislatívne podporiť odkupovanie DPL družstvami tak, že by sa prijala taká legislatívna zmena transformačného zákona, ktorá by analogicky nadobúdaníu akcií akciovou spoločnosťou na účely ich prevodu na zamestnancov umožnila družstvám odkupovať podielnické listy aj na účely ich premeny na ďalšie členské vklady členov do základného imania družstva. Pochopiteľne za presne vymedzených podmienok. Domnievam sa, že táto cesta by pomohla aj podielnikom – nečlenom družstva, ktorí by mohli dostať finančnú odplatu za svoj podiel na imaní družstva. Bolo by to zrejme d'aleko efektívnejšie, ako prijímanie akýchkoľvek donucovacích opatrení, či už právnych alebo ekonomických voči družstvám, aby podielnikom vyplácali podiely zo zisku alebo aby od nich DPL odkupovali,*“ povedal Štefan Adam.

Transformácia v SR v číslach

- do transformácie vstupovalo 680 tisíc oprávnených osôb v 917 poľnohospodárskych družstvách
- majetkové podiely členov družstiev sa pri transformácii premenili na členské vklady vo výške 25,1 miliardy korún (57,6%)
- na majetkové podiely nečlenov družstva pripadlo 18,5 miliárd korún (42,4%)
- poľnohospodárske družstvá vydali 613 emisií DPL v menovitej hodnote 11,6 miliárd korún, čo predstavuje viac ako 90% súhrnnej nominálnej hodnoty všetkých majetkových podielov
- v SR podľa farmárskeho cenzu z roku 2010 hospodári: 128 akcioviek, 1386 s.r.o., 584 družstiev a 16 189 fyzických osôb

Angažovaný a kompetentný vlastník

Tento termín použil Štefan Adam vo svojom vystúpení. A tak sa **právny expert spoločnosti LawFarm Daniel J. Kratky** opýtal: **Kto to je?**

Štefan Adam reagoval slovami:

- To by mal byť taký člen družstva, ktorý sa zaujíma o stav podniku, o jeho hospodárenie, a celkové fungovanie.

Miroslav Jirovský sa vzápätí priznal, že ak by uzreli svetlo sveta zákony, ktorých obsah naznačil Štefan Adam, nerozumie potom rozdiel medzi družstvom a akcioukou. Povedal: „Ak by sa DPL, ktoré vlastnia nečlenovia družstva, vkladali do majetku s nárokmi, tak sa potom vo svojej podstate približuje družstvo k akciouke. Ale ak to chce Slovensko riešiť takto, tak kedy? Ten horizont by nemal byť ďaleký,“ konštatoval. Štefan Adam súhlasil s tým, že by to malo byť čo najskôr.

K slovu sa vzápätí dostal **generálny riaditeľ legislatívnej sekcie Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka JUDr. Jaroslav Puškáč**, ktorý prakticky tvoril zákon, ktorého súčasťou je aj povinné vydanie družstevných podielnických listov. Vysvetlil, že slovenská platná právna úprava už obsahuje možnosť upraviť hlasovanie podľa výšky majetku, ak boli vydané DPL aj pre členov družstva. Veľa družstiev má už takto upravené aj Stanovy. Doplnil štátneho tajomníka: „Išlo by o sprehľadnenie možnosti. Obchodný zákonník neustanovuje totiž k tejto veci nič. Nevie, aká je situácia v českej justícii, ale slovenské obchodné sudy zapisujú čokoľvek. Na Slovensku je veľa družstiev, ktoré hlasujú podľa majetku aj počtu DPL. Toto je právne spochybniteľné. Ak by to niekto napadol, vytvára sa pocit neistoty. Navrhovaná legislatívna úprava by vniesla určitý systém. Tak by sa odpovedalo na otázku, ktorú si viacerí kladú a rezonuje aj na členských schôdzach - či to hlasovanie podľa počtu DPL sa týka iba pôvodných DPL, alebo aj tých DPL, ktoré odkúpili. Keď sme v roku 1995 robili zákon 264, okrem toho, že sme chceli zachrániť družstvá, pretože tá 7 ročná lehota, ktorá bola v transformačnom zákone natvrdo určená, by zlikvidovala družstvá, ak by museli vyrovnať majetkové podiely. Chceli sme možnosťou kupovať DPL vyjsť v ústrety tým manažérom alebo ľuďom, ktorí chceli svoj život venovať poľnohospodárstvu. Slovenský právny poriadok to teda umožňuje, ide

len o to, aby sa to sprehľadnilo a ujasnilo.“ Vysvetlil však aj ďalší pohnútku sprehľadniť novou právnou úpravou jestvujúcu legislatívu: „Uvažovať o takejto právnej úprave nás neprimá. Táto konferencia. Dostávame desiatky listov od bývalých oprávnených osôb – dnes držiteľov DPL – nečlenov, ktorí majú v rukách tieto osobitné cenné papiere a nič sa okolo nich nedeje. Ak by sa vytvorila taká legislatíva, analogická ako v akcioukách pri nakladaní s akciami, myslíme si, že by to posilnilo trh s DPL. Teda, ak by ich družstvo odkúpilo, môže ich ponúknuť svojim členom, ktorí si ich kúpi a premenia to na svoju majetkovú účasť so všetkými rozhodovacími právomocami s tým spojenými.“

Ing. Jiří Zelenka, predseda predstavenstva ZD Krásná Hora nad Vltavou a.s. chcel vedieť, ako chce štát nakladať s tými DPL, ktoré sú vo Fonde národného majetku (FNM)? Štátny tajomník **Štefan Adam** priznal, že štát ešte nerozhodol.

Daniel J. Kratky však konštatoval: „Ak by sa postupovalo podľa dnes platnej legislatívy, tak Fond nie je oprávnený previesť bezodplatne akýkoľvek svoj majetok na subjekty neštátneho charakteru. Ak by sa teda mal štát zbaviť DPL, tak by ich musel previesť odplatne. Teda – predať.“

Ing. Miroslav Jirovský sa však obrátil na Štefana Adama ešte s konštatovaním: „U nás bol signálom pustiť do tzv. druhej etapy transformácie, ako tomu hovoríme, sankčný zákon. Ten umožňoval skupine ľudí v rámci okresu dávať predsedom sankcie za nevyrovnanie majetkových podielov. Ak sa oprávnená osoba sťažovala na okresnej úrovni, tak oni jednoducho pozvali predsedov dotknutých družstiev a museli sa zodpovedať, či a ako sa vyrovnali majetkové podiely. V tom momente mal pochopiteľne ten manažment čas na vyrovnanie. Koľko súdnych procesov kvôli vyrovnaníu DPL ste zaznamenali na Slovensku?“

Reakcia Štefana Adama znela: „Zákon z roku 2005 obsahuje sankčnú časť. Ale ani jeho prijatie nebolo nejakým hnačím motorom k tomu, aby sa veci zmenili. Myslím si, že to nie je cesta, ktorou by

Slovenská republika mala ísť. Čo sa týka súdnych procesov, takáto štatistika sa nevedie.“

Jaroslav Puškáč ho doplnil slovami: „V prípade súdneho procesu ide vlastne o súkromnoprávny spor. Ale vzhľadom k tomu, že sa touto problematikou zaoberám prakticky celý svoj produkčný život, nielen ako ministerský úradník, ale prevažne ako advokát, trúfam si povedať, že také spory sa rátajú maximálne v desiatkach. Ďaleko viac sporov vyplýva zo zákona o pôde č.229/1991 Zb. ako z transformačného zákona.“

Miroslav Jirovský však podotkol: „V Českej republike sme zaznamenali rad súdnych rozhodnutí, týkajúcich sa vyrovnania majetkových podielov. Vráťane stanovených úrokov. Tlak bol na manažmenty aj z tohto dôvodu obrovský. Takže ak chceli ľudia z družstiev naďalej hospodáriť spolu, tak sa hľadali iné cesty ako tieto problémy vyriešiť.“

Daniel J. Kratky upozornil na rozdiely legislatívnej úpravy majetkových podielov a DPL medzi Slovenskou a Českou republikou. Prirovnal, že aj v Česku bola istá iniciatíva vydať namiesto majetkových podielov niečo podobné ako družstevné podielnické listy. „Lenže Ústavný súd ČR videl v tomto kroku istú protiústavnosť. A české podielnické listy – ak ich tak nazveme - jednoducho zrušil. Z identického dôvodu bol daný podnet aj na Ústavný súd SR. Tiež sa namietalo, či vydanie DPL nie je protiústavné. Ústavný súd však konštatoval, že to nie je protiústavné. Je teda evidentné, že pohľad práva na DPL v Česku a na Slovensku je diametrálne odlišný. Vydaním podielnických listov sa na Slovensku z môjho pohľadu hodilo družstvám plávajúce koleso. Vďaka DPL sa jednoducho družstvá udržali nad vodou. V Českej republike nikto nebol žiadne plávajúce koleso. A tak sa družstvá buď potopili, alebo sa naučili plávať. Otázka by teda mohla znieť – či to plávajúce koleso na Slovensku pomohlo družstvám naučiť sa plávať. Z môjho pohľadu to plávajúce koleso mnohým družstvám skôr uškodilo ako pomohlo. Držia sa síce nad hladinou, ale ak sa ich opýtate, či vedia plávať, tak zrejme mnohé odvetia, že nevedia.“

Družstvo versus akciovka

Povinnosť družstiev, vyrovnať sa do konca roka 2009 s oprávnenými osobami, donútila v Česku viacerých zmeniť právnu formu podnikania. Najvhodnejší a najčistejší spôsob bol podľa Ing. Jiřího Zelenku (predseda predstavenstva ZD Krásná Hora nad Vltavou a.s., člen celorepublikového predstavenstva Agrárnej komory Českej republiky) premena družstva na akciovú spoločnosť.

Jiří Zelenka

“**Premenu družstva na akciovú spoločnosť v súlade s legislatívou považujem za najčistejší spôsob zachovania koncentrovaného hospodárenia.**”

Končila sa sedem ročná lehota a družstvá mali prísť k vyrovnávaniu majetkových podielov – vlastne pohľadávok oprávnených osôb. Isté skupiny verejnosti tlačili na oprávnené osoby, aby žiadali takéto vyrovnanie. „V praxi by to znamenalo likvidáciu nášho poľnohospodárskeho družstva,“ otvorene povedal Jiří Zelenka. Aby sa účastníci panelovej konferencie dostali do obrazu, v akej situácii bolo družstvo, ktoré gazdovalo v okolí mesta Příbram, načrel Jiří Zelenka do dvadsaťročnej minulosti: „V pôvodnom ZD Krásná Hora sme v roku 1992 mali 539 oprávnených osôb a rozdeľovali sme približne 134 miliónov korún. Na hektár pôdy to vyšlo asi 27 tisíc korún. V prvom období sme zostali družstvom. Riešili sme to tak, že 60 % sa vložilo do družstva ako členský vklad a 40 % - boli majetkové podiely. Vyplácali sme na ne 4% úrok. V tom období to bola odpočítateľná položka, čo bolo pomerne výhodné. Neskôr to však už bolo inak.“

V tom čase hospodárili na výmere 1700 hektárov. Ich susedmi boli štátne majetky, ktoré sa premenili na poľnohospodárske družstvá. Gazdovanie im nešlo. Hlboká strata a neschopnosť splácať dlžoby ich posunula do konkurzu a Krásná Hora ich kúpila. Budovy však patrili Pozemkovému fondu. A tak ich postupne od neho kupovali. Keďže sa majetkové podiely stali pohľadávkou, rozmyšľali ako zachrániť hospodárenie: „Aby som sa mohol každému v obci pozrieť otvorene do očí. Narodil som sa tam, žijem tam,“ začal vysvetľovať vtedajšie úvahy Jiří Zelenka a pokračoval: „A tak sme si povedali, že zmeníme právnu formu. Vtedy, aj dnes to považujem za najčistejší spôsob vyrovnávania sa oprávnenými osobami. Nechali sme si všetky účty – to znamená pohľadávky aj záväzky, majetkové podiely sa zmenili na akcie. Nebolo to jednoduché, pretože sme museli pred tým urobiť členmi aj tých, čo členmi neboli. Rozpustili sme rezervu a navýšili sme majetkové podiely. Na valnom zhromaždení ten, kto bol priamo proti zmene právnej formy, hlasoval proti a jeho meno sa zaznamenalo v notárskej zápisnici a museli sme sa s ním do roka vyrovnáť. Musím povedať, že to boli iba traja ľudia, s minimálnym majetkovým vyrovnaním, a tak to vôbec nebol problém. Prevodom majetkových podielov na akcie sa emócie utlmili. Podnik sa mohol rozvíjať, pokojne podnikat a venovať sa riešeniu denných problémov.“

Dnes hospodári akciovka na 4 600 hektárovej výmere v znevýhodnenej oblasti. Zo 4200 kusov dobytka je 1380 dojnych kráv a ročne produkujú cez 13 miliónov litrov mlieka.

Denne odchádza na spracovanie 40 tisíc litrov, čím sa radia k najväčším producentom mlieka v Česku. „Máme ešte 400 kráv bez trhovej produkcie mlieka a – vravím tomu - 2 betónové kravy. To sú bioplynové stanice, ktoré priamo naväzujú na farmy ŽV. Často vravievam, že niekto má plynovod – my máme „lajnovod“. Má to však ohromné výhody. Dokonca tvrdím, že keby bola česká vláda šikovná, alebo vedela hospodáriť, tak by rozhodla, že kto má 300 dobytčích jednotiek, aby mal povinne bioplynovú stanicu. Má to totiž ďalšie výhody – ekologické, zamestnanecké, využitie tepla.“

Ak chce niekto predať svoje akcie, snahou manažmentu je kúpiť ich. Menším akcionárom ponúkajú za ne 30 % z hodnoty ich akcií, väčším 20 %. Najskôr predávajú tí, čo sú vo finančnej tiesni. „Manažment má zatiaľ minoritu a akcie nie sú obchodovateľné na burze. Môže sa nimi obchodovať iba v rámci spoločnosti a nového akcionára musí schváliť predstavenstvo. Ak máme podozrenie na kúpu akcií s nekalým pozadím, nemusíme takéto prevody akcií schváliť. V takom prípade musíme zo zákona tie akcie odkúpiť od toho, kto ich chce predať. Ak sa nedohodneme na cene, musí sa urobiť znalecký posudok.“

Za najväčší problém súčasnosti považuje Jiří Zelenka pôdu. V katastri, v ktorom akciovka hospodári má meter štvorcový hodnotu troch korún. „Sme bližšie k západnej hranici a fyzické osoby z krajín bývalej európskej pätnástky skupujú legálne českú pôdu. Vedia, že peniaze vložené do pôdy sú najlepšie uloženými peniazmi.“

Zaujmal dialóg

Predseda Roľníckeho družstva Turá Lúka Ing. Vladimír Volečko sa vzápätí pýtal Jiřího Zelenku:

Kolko pôdy vlastní vaša spoločnosť pán Zelenka?

Vlastníme približne 12% pôdy, na ktorej hospodárime. Cena pôdy je 3 koruny, ale keď chcete pôdu kúpiť, tak pod 10 korún pôdu nekúpite.

Dane z pôdy na Slovensku rastú, v niektorých obciach priveľmi, čo zaťažuje kasu poľnohospodárov. V Česku rozhodujú pri daniach z nehnuteľností tiež samosprávy, alebo je to podmienené zákonom?

Vlastníci pôdy si sami platia dane za pôdu. O výške daní za nehnuteľnosti aj u nás rozhodujú obce. Musím však priznať, že v obciach máme svojich ľudí. Verte, inak to nejde. V Krásnej Hore sme svojho času mali starostu, ktorý nebol priateľom ani prívržencom poľnohospodárov. A tak navrhujeme mená do kandidátky a volíme takého, ktorý je poľnohospodárstvo priechodný. Povieť to na rovinu – obce potrebujú viac nás, ako my ich. My dávame financie na cesty – každá obec dostane na asfaltovanie ciest. Je to o spolupráci. Dedina predsa nežije v ľudoprázdnne, a ak by obec nespocovala s poľnohospodárskymi podnikmi, bolo by to špatné.

Aký je prístup štátu?

Myslím si, že prístup k poľnohospodárstvu je na Slovensku lepší ako v Česku. Ak sa ale nepomôže živočíšnej výrobe, konkrétne chovu hovädzieho dobytku, bude zle. Bývalá európska pätnástka už má rozdelené, že keď prestanú platiť kvóty na mlieko, o koľko ktorý štát bude produkovať viac mlieka a o koľko my menej. V tomto sme na jednej lodi. Aj Česi aj Slováci. V Česku sa ráta s tým, že sa zníži produkcia mlieka približne o 10 %. Nehovoriac o tom, že mliekarny na 80 percent sú v zahraničných rukách. A prečo by kupovali naše mlieko, keď budú mať dosť nemeckého? A to je podľa mňa zásadný problém. Najviac sú ohrozené chovy ošípaných a dobytku.

Daniel J. Kratky sa obrátil na Jiřího Zelenku s konštatovaním:

„V súvislosti so zmenou právnej formy z družstva na akciovú spoločnosť zobrávajú kľúčovú a nezastupiteľnú úlohu členovia družstva, ktorí musia rozhodnúť na členskej schôdzi. Že súhlasia s predmetnou zmenou právnej formy. Podľa našich skúseností je na Slovensku košeľ a bližšia ako kabát. Pritom košeľou je družstvo a kabátom akciovka. Ak manažment zamýšľa zmeniť právnu formu, zväčša sa obáva urobiť tento krok z dôvodu nepochopenia na členskej schôdzi. Lebo členská schôdza môže takýto manažment odvolať, ak nemá jasnú pozíciu.“

Čo bolo vo vašom prípade tým kľúčovým argumentom že masívnym spôsobom súhlasili so zmenou právnej formy?

Jiří Zelenka na takto položenú otázku reagoval, že všetko je o vysvetľovaní a schopnosti manažmentu argumentovať. Treba rozobrať fakty za premenu právnej formy a otvorene povedať o prípadných rizikách a dodal: „Družstvo je mimoriadne zraniteľné. Najviac vtedy, ak sa pri hlasovaní riadi princípom jeden člen – jeden hlas. Treba ľuďom otvorene hovoriť, ako podnik hospodári. Musia to cítiť. Tým, že sme platili úroky z majetkových podielov v čase, keď ešte vari nikto nezhodnocoval majetkové podiely, dôverovali firme. A to nám pomohlo pri presvedčaní ľudí, aby súhlasili s prechodom na akciovku. Vždy je najdôležitejší šéf podniku. On musí veci vysvetľovať. A on musí argumentovať za a proti. Vždy tvrdím, že ak je podnik dobrý, tak akcie majú stále väčšiu hodnotu. Akcionár ich môže ako dedičstvo dať deťom aj vnukom. Ak firma ide dopredu, akcie nestrácajú hodnotu. A to je celý princíp vysvetľovania.“

Predseda Poľnohospodárskeho družstva Vážec Ing. Zoltán Strcuľa si nahlas povzdychol: „Ak ale máte prestarnutú členskú základňu, ťažko sa presvedča. Človeka vo vyššom veku je ťažko presvedčiť, aby súhlasil so zmenou právnej formy z družstva na akciovku. Zväčša reagujú takto: ‘chcú si zobrať naše polia, chcú si zobrať náš maje-

tok’. Majú teda obavy o svoj majetok a domnievajú sa, že pri premene právnej formy o všetko prídu.“

Jiří Zelenka podotkol, že vysvetľovanie skutočne nie je jednoduché. Každý človek sa musí presvedčiť, že čo podnik sľubí, to aj splní a povedal: „V našom okolí sme sa ako prví pustili do zmeny právnej formy. Kolegovia ma varovali. Vraj to nepresadím. Ale je to naozaj o tom, ako sa to ľuďom vysvetlí. Hovorili sme im, že akcie sa budú zhodnocovať, ale iba vtedy, ak budeme mať na čom hospodáriť. A tak podmienkou je – aby nám prenajali pôdu. U nás sa vyšplhalo nájomné na 2300 korún (90 euro) za hektár a ak má niekto nad 50 ha platíme 3000 korún (118 euro) za hektár nájomné. Je to naozaj o hospodarení. Ale ten tlak zo západu je brozný. Mali by ste si dať pozor, aby sa vaše DPL neobjavili niekde v Holandsku! Pretože Holanďania sú našartovaní zakladať si hospodárstva inde. Videl som ako to robia v Nemecku. Presvedčil som sa, že od Holandského štátu dostanú 80% peňazí, ak založia firmu inde. Takže na to pozor! Je to veľmi nebezpečné. A pokiaľ ide o akcie, ľudia si ich strážia. Nechcú ani predat.“

Predseda Poľnohospodárskeho družstva DEVIO Nové Sady Ing. Ivan Oravec

pokračoval v diskusii na tému akciovka versus

družstvo. Podľa neho ten, kto na Slovensku dodržal zákony, transformáciu ukončil. Kto vydal DPL mal šancu naučiť sa aj plávať a dodal: „Súhlasím s pánom Zelenkom v tom, že nás Európska únia rozoberá a darí sa im to. Nesúhlasím však s tým, že akciovka je sto percent lepšia ako družstvo.“ Toto svoje tvrdenie ilustroval na príklade družstva v Nových Sadoch: „Naše družstvo je približne rovnako veľké, ako vaša akciovka. Hospodárime na 4650 hektároch poľnohospodárskej pôdy. Máme aj ošípané, aj dobytok. Zamestnávame 180 ľudí, blasuje sa v zmysle možného zákona – podľa výšky majetkových podielov. Už v prvom roku sme navrhli pol percentné zúčtovanie najprv oprávneným osobám, teraz dávame viac ako vy - dve percentá. Keď ste povedali, koľko platíte nájomné, tak som si vravel, že ste lepší. Ale keď ste povedali, že si ľudia sami platia daň z pôdy, tak to už nie je pravda, lebo my platíme za nich daň, a tá je niekde veľmi vysoká, ako povedal kolega Volečko. Kupujeme pôdu a máme doteraz kúpených výše 700 ha, čo je 15% z výmery. Kupujeme podielnícke listy za polovicu ich nominálnej hodnoty, ak chce ich majiteľ peniaze bneď. Pri splátkach však kupujeme DPL v plnej výške nominálnej hodnoty. Takisto aj členské vklady. Hospodárime zo ziskom. Osem rokov som robil predsedu SPPK a moja rétorika bola: poznajme dobrého alebo zlého gazdu. Mne je jedno či je to súkromník, akciovka, s.r.očka či družstvo. Pán Zelenka, stále ste presvedčený, že akciovka je lepšia ako družstvo?“

Jiří Zelenka sa priznal, že vôbec nechcel vyvolávať polemiku. Ibaže sa podľa neho omnoho jednoduchšie obchoduje s akciami, ako s majetkovými podielmi či DPL. Lebo pokiaľ dochádza k vyrovnávajúcim, tak ide o peniaze a tie musí firma mať. „Od začiatku transformácie som tvrdil a tvrdím to aj teraz, že vôbec sa nemá deliť na malých sedliakov a veľkých sedliakov, ale rozlíšujeme dobrých a zlých farmárov. To je základ. Bohužiaľ v Českej republike je to z môjho pohľadu oveľa horšie možno ako u vás. U nás sa totiž rozmohlo v znevýhodnených oblastiach – prakticky nič nerobí iba mulčujú, pár kusov dobytku nech tam pobieha a ber dotácie. To je nešťastie. Je to horšie ako za komunizmu. Únia musí prísť na to, že iba financovať sa nedá. Ibaže – EÚ, ako všetci vieme, to vyhovuje. Odráža sa to potom na našej poľnohospodárskej produkcii. Postačí príklad mlieka. Nemecko má kvótu 31 miliárd litrov mlieka. Im má o 12 % vzrásť. Ale stačí im iba 8 percentný nárast a pohltia Českú republiku, ktorá ročne produkuje 2 miliardy 800 miliónov litrov. Česko je blízko Nemecka. Takže nemáme produkovať žiadne mlieko? Svojho času minister Josef Lux upozorňoval, že ak sa Česko dostane na 500 tisíc kráv, bude problém. Dnes máme 320 tisíc kusov kráv a zdá sa, že 100 tisíc je výrazne ohrozených. Tvrdím však, že akciovka má výhodu pred družstvom, lebo nepotrebujeme nikomu vyplácať ďalšie peniaze.“

Daniel J. Kratky vzápätí poukázal na jeden podstatný rozdiel medzi družstvom a akciovkou. Podotkol, že to už síce odznelo viackrát, ale z jeho pohľadu je to zásadná vec. A to je otázka vyrovnávacieho podielu. „V prípade zániku členstva člena v družstve je družstvo povinné vyplatiť vyrovnávací podiel. Nie je to nič neznáme. To, s čím sa na Slovensku veľmi často stretávame je otázka výpočtu vyrovnávacieho podielu. Po analýze Stanov väčšiny družstiev na Slovensku sme dospeli

k záveru, že jestvuje veľa družstiev, v ktorých sa vyrovnávací podiel rovná členskému podielu, prípadne sa k členskému podielu prirátavajú nejaké drobné percentá. Takáto úprava je nezákonná. Vyrovnávací podiel sa vždy musí vypočítavať z nejakého základu, ktorého výška súvisí s hospodárením samotného družstva. Zákon to odvíja od čistého obchodného imania. Aj keď Obchodný zákonník umožňuje vyrátať vyrovnávací podiel aj na základe iných kritérií. Ale základom pre výpočet je vždy nejaká premenlivá ekonomická báza: obchodný majetok, čisté obchodné imania a pod.

Po druhé – s čím sa prakticky stále stretávame, je otázka splatnosti vyrovnávacieho podielu. Nie je výnimkou, že sa vyrovnávací podiel spláca, podľa uzavretej zmluvy 10 alebo 20 rokov. Takáto úprava nie je v súlade platným právom a už vôbec nie s legislatívnymi tendenciami nielen v Česku, ale ani v rámci EÚ. Tendenciou je splatnosť dva - maximálne 3 roky, napríklad ako pri európskom družstve.

No a ďalším nedostatkom je v rámci družstiev na Slovensku podľa právnej úpravy – otázka formy vyplácania vyrovnávacieho podielu. V Stanovách mnohých družstiev sa uvádza: vyrovnávací podiel sa vypláca v peniazoch, alebo v nejakom vecnom plnení podľa rozhodnutia členskej schôdze alebo predstavenstva. Ak je to uvedené takto v Stanovách tak upozorňujem, že družstvo nemôže jednostranne samo rozhodnúť o tom, akou formou vyplatí vyrovnávací podiel. Vyrovnávací podiel je záväzkom družstva. Záväzok sa podľa zákona vyrovnáva v peniazoch. V rámci európskej legislatívy, ale aj v Česku, ako sme počuli, je už v právnych normách zakotvené, že vyrovnávací podiel sa musí uhrádzať v peniazoch. Vecné plnenie len vtedy, ak tá druhá strana s tým výslovne súhlasí. Takže družstvá, ktoré v minulosti vyplatili vyrovnávací podiel v nejakom vecnom plnení na základe Stanov sú v ohrození dodatočných nárokov bývalých členov. Vyrovnávací podiel je pohľadávka bývalých členov voči družstvu. Síce sa premĺčuje, ale pohľadávka je aj voľne prevoditeľná. S pohľadávkou sa dá aj voľne obchodovať.“

Predsaďa Poľnohospodárskeho družstva Žemberovce Ing Milan Halmeš sa pristavil pri vyrovnávacích podieloch a podotkol:

„Predstavte si, že polovica členov sa rozhodne zrušiť svoje členstvo a bude chcieť vyrovnávací podiel do dvoch rokov. Dôsledkom bude strata ekonomickej schopnosti družstva.“

Daniel J. Kratky povedal, že pozná minimálne jeden prípad, keď družstvo malo v stanovách zakotvenú splatnosť vyrovnávacieho podielu na 20 rokov s tým, že o forme úhrady rozhodne predstavenstvo družstva a dodal: „V danom družstve došlo k tomu, že istá skupina členov motivovala asi desiatinu členskej základne k tomu, aby bromadne vystúpili z družstva. Družstvo sa im snažilo vyplatiť vyrovnávací podiel podľa Stanov – teda do 20 rokov a vo vecnom plnení: v zemiakoch. Tá skupina družstva koordinovaná istým advokátom sa však obrátila na súd. Súd rozhodol, že časť Stanov o dvadsaťročnej splatnosti vyrovnávacieho podielu aj rozhodnutie o „úhrade v zemiakoch“ je neplatné. Pretože je v rozpore so zákonom. Na toto miesto Stanov automaticky nastúpila zákonná úprava. Rozhodnutie súdu znelo: družstvo musí vyplatiť hotovosť (okolo 15 miliónov korún) v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Družstvo to neubradilo. Skončilo v konkurze. To je praktický dosah toho, keď si družstvá do Stanov zakotvili nezákonné ustanovenie v otázke splatnosti vyrovnávacieho podielov. Ak ten bývalý člen súhlasí s výplatou povedzme v zemiakoch, alebo v podobe býka, je to otázka dohody. Ale nemožno nikomu nanútiť ani neúmernú splatnosť ani spôsob výplaty vyrovnávacieho podielu.“

Transformáciu treba dokončiť

Zoltán Strcuľa

“

Ak družstvo kúpi podielnícké listy, malo by mať šancu premeniť ich na členský vklad členov.

”

Predseda Poľnohospodárskeho družstva Važec Ing. Zoltán Strcuľa v reakcii na slová Jířho Zelenku vo svojej prednáške podčiarkol, že toto podtatranské družstvo sa v zmysle transformačného projektu snažilo o zachovanie družstva ako takého. Premenilo sa na **družstvo podielnikov** v zmysle Obchodného zákonníka tak, že prevzali prvky platné pre akciovú a obchodnú spoločnosť a zakotvili ich do stanov družstva. Družstevné podielnícké listy (DPL) vydali aj členom aj nečlenom a dnes ich družstvo od nečlenov odkupuje za 5,50 euro. Zo 61 699 DPL, ktoré družstvo emitovalo v dvoch emisiách dodnes takto kúpili 40,76 % z vydaných DPL. Priznal sa, že sa mu pozdáva úvaha štátneho tajomníka Štefana Adama, aby sa DPL kupovali družstvom na účely ich premeny na ďalšie členské vklady členov do základného imania družstva. Aj keď družstvo patrí k dobrým poľnohospodárskym firmám, hospodária v ekologickom systéme, nemajú dostatok zdrojov na kupovanie DPL ani pôdy a dodal, že do procesu vstúpila tretia strana – susedné družstvo. „*Nečakali sme, že svoje DPL im budú predávať aj členovia družstva, ktorí sa tak vlastne zbavujú možnosti podieľať sa na chode družstva a rozhodovať o jeho ďalšom smerovaní. Predávajú svoje podiely ktoré majú nominálnu hodnotu 33,19 Eur, za hodnotu 8,- Eur. Číže tretia strana získava na jednej DPL hodnotu na majetku družstva vo výške 25,19 Eur,*“ konštatoval Zoltán Strcuľa a konštatoval, že členovia družstva nejavia záujem kupovať DPL od iných osôb, aby si zabezpečili rozhodujúcu pozíciu pri určovaní chodu družstva, ale radšej odpredajú DPL tomu, kto im zaplatí “keš” vyššiu sumu.

K problémom, ktorým musia v procese transformácie čeliť a ktoré priniesla samotná transformácia však patrí podľa Zoltána Strcuľu aj výpočet a vyplácanie vyrovnávacích podielov pri zániku členstva. „*Členská základňa bola zložená zo starších osôb, pretože oni boli vlastníkami pôdy. A tak každoročne musíme vyčleniť pomerne vysokú sumu na ich vyplácanie. Výška sa odvíja od základného členského vkladu, ktorý bol transformačnou radou schválený na pomerne vysokú sumu, a to už dnes nijako neovplyvníme.*“ Proces transformácie však ešte nie je v podmienkach Važca na konci. Chcú ju dokončiť. Aj preto, že v súčasnom období je v družstve právna majetková neistota. Preto čoraz intenzívnejšie rozmyšľajú, ktoré kroky zvoliť: „*Keďže do tohto procesu vstúpila ďalšia strana, ktorá ponúkla vyššiu cenu za jeden podielnícky list, musíme zvážiť súčasnú situáciu a riešiť ju povedzme vytvorením s.r.o.–čky alebo akciočky, ktorá by DPL odkupovala.*“

Predseda Poľnohospodárskeho družstva POKROK z Ostrova pri Piešťanoch Ing. Juraj Schuchmann podotkol, že nechápe, z čoho má važecký predseda obavu: „*Keď sa umorí polovica družstevných podielníckych listov, tá druhá polovica mi o 100% stúpne. Nechápem, z čoho je vlastne tá obava vo Važci. Veď máte v družstve už istý balík DPL.*“

Zoltán Strcuľa v reakcii na takýto komentár povedal: „*Máme, ale problém je v tom, že družstvu ľudia podielnícké listy predávajú, ale navzájom sa nimi neobchoduje. Pritom by si niektorí aj kúpili, aj manažment má záujem, ale jednotlivcovi nikto nechce predať. A keby sa DPL, ktoré kúpi družstvo mohli predať členom, mali by sme väčšiu silu.*“

Stabilitu družstiev majú v rukách manažéri

Právny expert spoločnosti LawFarm Daniel J. Kratky uzatvoril päťicu prednášajúcich na panelovej konferencii. Zamyslel sa nad tým, či sa družstvá transformovali iba posledných dvadsať rokov. Podľa neho prechádzajú totiž vývojom od začiatku družstevníctva. Presnejšie – zmenami prechádzajú najmä pravidlá a zásady, ktoré sú pre družstvá typické. Najprv pripomenul princípy, ktoré sú pre družstvo ako také typické: „*Typickými hodnotami družstiev je rovnosť medzi členmi, rovnosť práv a povinností medzi členmi družstva, a to všetko sa označuje termínom ‘družstevná demokracia’. Z histórie vieme, že ak sa družstvá alebo spoločnosti ne-*

prispôbovali vonkajším zmenám, ani zmenám vo vnútri družstva – vo vnímaní členskej základne či potrieb členov, tak jednoducho tie družstvá zanikli.“

Pripomenul, že na takých princípoch fungovala aj tzv. **Nová harmónia** v časoch utopického socializmu. Angličan Robert Owen (1771 – 1858) založil v Amerike tzv. Novú harmóniu, kde na spoločnom veľkom pozemku hospodáril a žilo približne 1500 osôb. Nová harmónia vznikla presne na princípoch, ako dnes fungujú typické družstvá. To znamená – všetci členovia sú si rovní, všetci majú rovnaké práva a postavenie. Táto Nová harmónia vydržala v praxi niečo viac ako dva roky. Po dvoch rokoch sa tento spolok, ktorý možno poňať ako prvé družstvo, rozpadol na niekoľko častí. Nezávislí pozorovatelia tvrdili o Novej harmónii, že v nej bola dobre organizovaná najmä zábava členov. Pre členov Novej harmónie bolo typické to, že energicky a s radosťou najmä schôdzovali a radili sa o veciach, čo bude ďalej s ich spolkom. „*Tieto historické skúsenosti ako keby sa premietali aj do dnešných dní a do fungovania tých družstiev, ktoré na Slovensku fungujú podľa typicky družstevných princípov,*“ povedal Daniel J. Kratky a dodal: „*To znamená, že členovia sú si všetci rovní, všetci majú jeden hlas, všetci sa rovnakým spôsobom podieľajú na zisku družstva. Domnievam sa, že takéto rovnostárske družstvá sú – nechcem povedať - prežitkom, ale jednoducho vonkajší tlak tohto kapitalistického okolia núti družstvá k zmenám v rámci svojho fungovania. A tak sa čoraz viac približujú k obchodným spoločnostiam. Klasické družstvá dnes na Slovensku v podstate ani nejestvujú. Lebo v každom z nich možno badať znaky, ktoré sú typické pre obchodné spoločnosti.*

Naši susedia v Českej republike tieto veci pomenovali jasnou rečou a družstvá transformovali na obchodné spoločnosti – na akciočky alebo spoločnosti s ručením obmedzeným. Na Slovensku sa síce podnikateľské subjekty označujú termínom ‘družstvo’, ale vo svojej podstate to nie sú družstvá.“

V ďalšej časti sa venoval družstevným podielníckym listom (DPL). Vyjadril presvedčenie, že v súvislosti s nadobúdaním DPL samotným družstvom, treba žiadne legislatívne zmeny. Pretože ak chce manažment situáciu riešiť, má dostatok opory v jestvujúcich právnych normách. Domnieva sa, že družstvá netreba nútiť k tomu, aby nejakým spôsobom povinne nakupovali vlastné DPL. Ba netreba zaviesť ani zmenu tak, aby DPL nezaničili, ak ich kúpi samotný emitent a dodal: „*Dnešná legislatíva, teda transformačný zákon, Obchodný zákonník a ďalšie európske právne normy dávajú dostatočný priestor slovenským poľnohospodárom a manažérom usporiadať vzťahy vo vnútri družstva tak, aby boli z hľadiska mútorných vzťahov stabilné a aby odolali povedzme – nátlaku rôznych finančných a iných skupín, ktoré sa snažia nejakým spôsobom kapitálovo do tých družstiev vstúpiť. Z môjho pohľadu majú v rukách posilnenie stability družstiev samotní manažéri družstiev. To riešenie*

Daniel J. Kratky

“

Klasické družstvá u nás v podstate ani nejestvujú. Každé nosí v sebe znaky, typické pre obchodné spoločnosti.

”

nemá v rukách ani parlament, ani vláda. Nie je nutné, aby vláda nejakým spôsobom donucovala manažérov k takýmto zmenám. Manažéri musia vedieť, prečo chcú zmeny urobiť. Ak ich chcú urobiť, jestvujúca legislatíva ponúka riešenia.

Ak ale chce manažment družstva zostať z bl'adiska družstevných princípov a pravidiel na tej úrovni, že bude donekonečna dodržiavať a čiť družstevné pravidlá a princípy – hlasovanie čo člen to jeden hlas, všetci členovia sú si rovni – potom tieto družstvá čaká zánik. Jednoducho nevydržia tlak vonkajšieho kapitalistického okolia a tlaky zvnútra z meniacej sa členskej základne s ktorými sa nebudú vedieť vysporiadať.“

Jiří Jirovský vzápätí konštatoval, že to bolo povedané jasne a otvorene. Pripomenul, že existujú vzorové stanov eurodružstva so zahrnutými princípmi s tým, že najvyšší možný počet hlasov jedného člena je ohraničený.

Predseda Poľnohospodárskeho družstva Popudinské Močidlany Ing. Milan Kučera sa pristavil pri pojme eurodružstvo a opýtal sa: *Nebrozí v budúcnosti – blízkej či vzdialenejšej, že európska legislatíva zasiahne do fázony družstiev?*

Daniel J. Kratky odpovedal takto: „Samozrejme, že európska legislatíva zasahuje do národných legislatív a tie sa majú v mnohých smeroch prispôbiť legislatívnym podmienkam, ktoré platia v celej Európe. Ale vo vzťahu k eurodružstvu treba povedať, že zákonná úprava na Slovensku už existuje. Družstvá sa môžu zakladať ako európske družstvá, ale to neznamená, že tie družstvá, ktoré na Slovensku existujú podľa Obchodného zákonníka musia prispôbovať svoje pomery fungovaniu v rámci európskeho družstva. Aj legislatívna úprava o eurodružstve odkazuje vo veľkej miere na úpravu v rámci národných legislatív. Kostra európskeho

družstva je rovnaká pre všetky členské štáty únie. Národné legislatívy však upravujú isté práva a povinnosti odlišne. Zmyslom eurodružstva nebolo nič iné, len umožniť jednoduchú migráciu družstiev po celej Európskej únii. Napríklad - ak sa eurodružstvo založí v Holandsku, aby mohlo veľmi jednoducho prejsť na Slovensko a nemuselo sa zakladať nejaké slovenské družstvo. Teda - bude jestvovať stále to holandské eurodružstvo, ktoré bude podnikat' na Slovensku.“

Potom povedal, že v zásade nie je nutné aby slovenské družstvá za súčasného platného Obchodného zákonníka museli prispôbovať svoje vnútorné fungovanie a svoje stanov tomu, čo funguje v rámci európskeho družstva. Európske družstvo je iná právna forma, ako pozná slovenská legislatíva podľa Obchodného zákonníka. „Ak by sme ale porovnali európske družstvo s klasickým družstvom, najmä s klasickými družstevnými princípmi, musím povedať, že na pôde Európy vznikol nejaký mačkopes. Európske družstvo dokonca pozná kategóriu tzv. investorov - nečlenov, teda osôb, ktoré do družstva primášajú nejaké peniaze, a ktoré sa nepodieľajú na fungovaní ako klasickí členovia v družstve. To je niečo podobného, ako vlastník DPL. To znamená, že aj súčasná európska legislatíva v otázke úpravy družstiev je niekde absolútne inde od t typických družstevných princípov – čo člen to jeden hlas, a v rámci európskej legislatívy jestvuje len jedna jediná legislatíva, ktorá prirodzene ustanovuje povinnosť v rámci družstiev, že jeden člen má jeden hlas, je legislatíva Portugalska. Inak v zásade všetky legislatívy umožňujú odklon od klasických družstevných princípov tým, že ich kombinujú s princípmi, ktoré fungujú v rámci obchodnej spoločnosti.“

Exminister poľnohospodárstva a výživy Peter Baco sa potom opýtal: *Keď vieme, že družstvá s tým kolchozným režimom nemajú šancu a nakladanie s DPL je v takom stave, ako je, hoci legislatíva umožňuje, aby sa dotiahlo do konca, prečo to tak manažment nerobí? Veď ľudia sa správajú tak, ako sú motivovaní. Čo urobiť pre to, aby to dotiahli do úspešného konca? Teda – ako motivovať manažment k tomu, aby v súlade s legislatívou dokončil transformáciu?*

Daniel J. Kratky, vychádzajúc z poznatkov reálnej slovenskej praxe povedal, že ak majú manažéri obavy, že ich členská základňa odvolá pri akomkoľvek návrhu na uskutočnenie zmien v Stanovách, zrejme sa do riešenia vecí nehrnú. Nehovoriac o návrhu zmeny hlasovania a odstránenia rovnostárskeho princípu - čo člen to jeden hlas. V družstvách, kde tento princíp pretrváva sa totiž jednoducho môže stať, že po návrhu na jeho zmenu, či akúkoľvek inú zmenu ich členovia môžu odvolať. To sa týka povedzme aj návrhu na zmenu právnej formy. **Daniel J. Kratky** potom konštatoval: „Videli sme to v mnohých družstvách. Ale družstvá sa nevyhnutne potrebujú vyrovnáť s vonkajším svetom.“

Za príkladom zašiel do Izraela, kde družstvá, presnejšie - kibucy, ktoré tam vznikali začiatkom 19. storočia boli vari viac družstevné, ako si vôbec môžeme na Slovensku predstaviť. „Tie družstvá fungovali na typických socialisticko-sionistických princípoch, kde všetci pracovali pre rozvoj daného kibucu, nikto z kibucníkov neustatnil žiaden majetok

a kibuc im poskytoval jednoducho obživu. Zmyslom kibucníkov bolo - postarať sa nejakým spôsobom o všetkých a istým spôsobom posilňovať a chrániť územné nároky nového štátu. Bolo nepredstaviteľné v čase vzniku kibucov, že by mohli v budúcnosti fungovať na nejakých iných princípoch. V Izraeli v čase, keď bolo kibucov najviac - približne 300 v nich žilo družne 100 tisíc obyvateľov. Bola to veľmi veľká masa ľudí. Izrael je dnes z bl'adiska počtu obyvateľov niečo medzi Slovenskom a Českom počet ľudí žijúcich v kibucoch je približne podobný, ako je dnes približne členov družstiev na Slovensku. A aký bol vývoj v kibucoch v Izraeli? V roku 1996 prijala izraelská vláda legislatívne opatrenie, ktoré umožnilo kibucum nadobúdať majetok predovšetkým pôdu, ktorú obhospodarovali. Umožnila kibuce privatizovať. Lebo kibucníci chceli mať nejaký vzťah k samotnej pôde. Kibuce, ktoré tou privatizáciou neprešli sa dostali do značných ekonomických problémov a v roku 2000 zo všetkých približne 300 kibucov v Izraeli bolo 257 v dlžobách.

Dnes je v Izraeli taký stav, že zo všetkých kibucov - a je ich približne tiež asi 300, funguje na klasických princípoch, čo by sme mohli povedať - čo člen to jeden hlas - funguje necelých 30 % kibucov. Znamená to, že tie kibuce sa museli prispôbiť vonkajšiemu prostrediu.“

Jiří Zelenka sa pripojil k reakcii na otázku Petra Baca a konštatoval, že za všetkým je odvaha manažmentu meniť veci. Apeloval na slovenských manažérov, aby neotáľali a riešili problémy s DPL, keďže má o ne záujem cudzí kapitál. Podotkol, že manažéri by priveľmi riskovali, keby sa len prizerali, ako kúpou DPL ich družstvá chce niekto ovládnuť samotné družstvo. Aj tu podľa neho platí: Čas letí priveľmi rýchlo.

Miroslav Jirovský vyjadril presvedčenie, že vedenia poľnohospodárskych družstiev by mali v čo najkratšom čase vypracovať postup, ako chcú hospodáriť a zároveň sa vyrovnáť so záväzkami a využiť k tomu všetky dostupné zákony. Hoci sa počas panelovej konferencie naznačilo, že je možná aj zmena slovenskej legislatívy, podľa neho by bola zdĺhavá. A situácia s družstevnými podielnickými listami si vyžaduje podľa neho rýchle konanie.

Zoltán Strcul'a prízvukoval, že každý manažment si musí urobiť poriadok na svojom družstve tak, aby bolo kde a s čím podnikat'.

Štefan Adam súhlasil s názorom, že v tejto chvíli je legislatíva dostatočná na to, aby sa transformácia dokončila. Aj s tým, že kto dodržal zákony ju prakticky zavřil. Pripomenul akým smerom by mohla ešte štátna exekutíva ísť: aby DPL, ktoré kupujú družstvá neboli umorované, ale priamo započítané do základného imania.

Daniel J. Kratky konštatoval, že transformácia je len čerešničkou na torte, v otázke vývoja družstevných hodnôt a princípov. Podľa neho sa musia dnešné družstvá vyrovnáť s tým, že nie sú klasickými družstvami, že nejestvuje rovnosť medzi členmi a že nie všetci členovia majú rovnaké postavenie. A k tomu je potrebné iba jedno: vôľa a odvaha manažmentu družstva urobiť žiaduce zmeny.

Konferenčné čriepky

Diskusia pokračovala aj po skončení panelovej diskusie.

Jiří Zelenka:

“

Neotálajte a riešte problémy s DPL, keďže má o ne záujem cudzí kapitál. Manažéri by priveľmi riskovali, keby sa len prizerali, ako kúpou DPL ich družstva chce niekto ovládnuť samotné družstvo. Aj tu platí: Čas letí priveľmi rýchlo.

”

Zoltán Strcuľa:

“

Každý manažment si musí urobiť poriadok na svojom družstve tak, aby bolo kde a s čím podnikať.

”

Štefan Adam:

“

V tejto chvíli je legislatíva dostatočná na to, aby sa transformácia dokončila. Kto dodržal zákony ju prakticky zavíril. Mohli by sme riešiť aj zmenu legislatívy - aby DPL, ktoré kupujú družstvá neboli umorované, ale priamo započítané do základného imania.

”

Daniel J. Kratky:

“

Transformácia je len čerešničkou na torte, v otázke vývoja družstevných hodnôt a princípov. Dnešné družstvá sa musia vyrovnáť s tým, že nie sú klasickými družstvami, že nejestvuje rovnosť medzi členmi a že nie všetci členovia majú rovnaké postavenie. A k tomu je potrebné iba jedno: vôľa a odvaha manažmentu družstva urobiť žiaduce zmeny.

”

Miroslav Jirovský:

“

Aj keď sa naznačilo, že je v prípade DPL možná aj zmena legislatívy, bola by zdĺhavá. Situácia s DPL žiada rýchle riešenie. Som presvedčený, že vedenia poľnohospodárskych družstiev by mali v čo najkratšom čase vypracovať postup, ako chcú hospodáriť a zároveň sa vyrovnáť so záväzkami a využiť k tomu všetky dostupné zákony.

”

Šafár je šafár

V tejto rubrike prinášame reportáže z úspešných poľnohospodárskych družstiev v prestížnej súťaži najlepších manažmentov v pôdohospodárstve. Prvý stupienok v kategórii družstiev hospodáriacich v produkčných oblastiach Slovenska obsadilo v 17. ročníku súťaže Poľnohospodárske družstvo Podhájska – Radava (okres Nové Zámky). Zároveň sa vyšplhalo na druhé miesto v celkovej súťaži poľnohospodárskych firiem.

Predseda družstva Ing. Tibor Šafár na slávnostnom večere pri príležitosti oceňovania najlepších manažérov prevzal v Bojniciach z rúk experta na družstevné právo spoločnosti LawFarm Daniela J. Kratkeho symbolický šek na právne služby v hodnote 2000 eur. A nielen o tom, ako ho využijú, najmä o dvadsaťročnej ceste družstva a jeho predsedu sme sa porozprávali pri návšteve v Podhájskej - Radave.

Tibor Šafár

„Musíme naše družstvo ochrániť. Často vravievam manažérom družstva aj členom, že investície do našich DPL je do budúcnosti pre nich dobrá investícia.“

Veni, vidí, vici

Tento údajný Caesarov výrok – prišiel som, videl som, zvíťazil som – sa zvyčajne používa pri ľahkom víťazstve. Takže oponenti môžu namietat, že sa nie celkom vzťahuje na družstevníkov v Podhájskej – Radave. Napriek tomu sa nám zdá, že na ich účasť v 17. ročníku súťaže TOP AGRO sa predsa len hodí. Suverénnym spôsobom totiž vyhrali kategóriu družstiev hospodáriacich v lepších prírodných podmienkach a družstvo sa stalo druhým najlepším poľnohospodárskym podnikom v celkovom poradí v rebríčku TOP 100. Možno by sme teda

Caesarov údajný výrok mohli poopraviť takto: prišiel som, prekvapil som, zvíťazil som.

Nebola to náhoda. Družstvo stálo dlhé roky akoby v závetrí mnohých mediálne známejších poľnohospodárskych firiem. Možno preto, že v Podhájskej-Radave veľa nerozprávajú, zato viac robia. Úspech sa nerodil ľahko. V deväťdesiatych rokoch prešlo podhájsko-radavské družstvo očistcom transformácie ako všetky ostatné. No kým výsledkom premien mnohých iných bol úpadok, tu sa hospodárenie postupne upevňovalo.

Transformačný očistec

„Začiatok bol ťažký,“ zaspomínal si predseda družstva Ing. Tibor Šafár a pokračoval: „Ako všade inde, aj u nás boli na začiatku deväťdesiatych rokov ľudia – oprávnené osoby - nabudené na majetok družstva.“

Poľnohospodárske družstvo vzniklo v roku 1990 odčlenením dvoch hospodárskych stredísk v Podhájskej a Radave od JRD Žitava, so sídlom v Húli. Malé družstvo muselo, tak ako všetky družstvá na Slovensku, plniť literu prvých ponovembrových zákonov. V čase ekonomického útlmu poľnohospodárstva to nebolo jednoduché. Niektorí si vybrali pôdu a majetkové podiely vo forme strojov s tým, že ukážu, ako sa hospodári. Mladému predsedovi družstva Tiborovi Šafárovi, iba 32 ročnému, často nadávali do starých štruktúr. Úprava majetkových vzťahov a majetkových nárokov 788 oprávnených osôb mu dala poriadne zabráť. Popri hospodárskych činnostiach. Chceli totiž dokázať, že družstvo sa dokáže postaviť na vlastné, pritom pevné nohy. Nové družstvo však nezískalo po rozdelení bývalého zlúčeného JRD

Žitava Húl len aktíva, ale aj ťaživý balík starých úverov. Bolo ich rovných pätnásť miliónov plus úroky. To všetko bolo treba splatiť v čase, keď mliekarny a mäsokombináty viac neplatili ako platili za zakontrahované a odobrané mlieko a mäso.

„Často sme nevedeli, čo bude o štvrt' roka, nie že o rok či dva. Keď prišiel nejaký mudrc a povedal, že na pšenici máme žlté flaky a treba ju prihnojiť, nemohli sme využiť takúto radu. Veď za čo by sme kúpili bnojivo? Nikto nám nechcel dať úver. Banky nás považovali za nedôveryhodného klienta... boli to ťažké roky... išlo o prežitie... Kde boli vtedy tie finančné skupiny, ktoré by investovali do poľnohospodárstva? Dnes napíšu na letáky, že chcú zachrániť slovenské poľnohospodárstvo, že kúpi DPL aj členské vklady aby tak pomohli družstvu... Ale my sme sa z najhoršieho vyhrabali sami. Nič iné nám ani nezostávalo,“ konštatoval Tibor Šafár. Napokon - prešli dve desiatky rokov a družstvo sa vyprofilovalo. Postavilo na vlastné nohy, o akých prvé roky jeho členovia iba snívajú.

Kľúčová je rentabilita

Neúprosná ekonomická logika vecí viedla k tomu, že družstvo sa začalo zbavovať živočíšnej výroby, ktorá namiesto zisku prinášala len stratu.

V roku 1998 prestalo družstvo chovať dobytky a o šesť rokov neskôr sa rozlúčilo aj so šľachtiteľským chovom ošípaných. Tým, čo by chceli moralizovať, treba položiť otázku, čo sa stalo s druhou najväčšou mliekarniou na Slovensku Mliekospolom a čo s mäsokombinátom? Čo vlastne mali robiť poľnohospodári, nechať sa zahrdúsiť?

Ak pôda dostane, čo jej patrí, aj úroda je ukázková

Kukurica zarodila po 9,5 tony po hektári

Ten, kto pozná svetové poľnohospodárstvo, vidí ako práve rentabilita toho či onoho poľnohospodárskeho produktu, ale aj konkrétna štátna a dnes najmä Spoločná poľnohospodárska politika EÚ ovplyvňuje charakter hospodárenia. Práve tieto dva faktory nadiktovali orientáciu PD Podhájska-Radava na pestovanie obilnín, kukurice a olejní.

Päť plodín na ornej pôde – ozimná pšenica, sladovnícky jačmeň, zrnová kukurica, ozimná repka a slnečnica. Málo či veľa? V Spojených štátoch je špecializácia často ešte užšia v záujme maximalizácie rentability pestovania plodín. Špičkové slovenské poľnohospodárske podniky neobjavujú, ako sa vraví, Ameriku, len pokračujú v trende, ktorým sa uberá najvyššie poľnohospodárstvo planéty.

Družstvo v Podhájskej-Radave v dobrých rokoch dosahuje veľmi slušné úrody – v roku 2011 dala pšenica po 6,2 ton priemerne po hektári, jačmeň po 4,5 tony, kukurica po 9,5 tony, repka po 3 tony a slnečnica po 2,7 tony z každého hektára. Sú to pri každej plodine zhruba o jednu tretinu vyššie než priemerné úrody. O 1 324 hektárov sa stará len 19 pracovníkov, vrátane dvoch strážnikov. Niet tu jediného zbytočného človeka a predsa všetko zvládnu včas. Celkom určite aj preto, že družstvo je vybavené špičkovou poľnohospodárskou technikou. Základ traktorového parku tvoria stroje John Deere. Pri spracovaní pôdy sa uplatňuje podryvanie pôdy a bezorbový systém. Na sejbu používajú napríklad sejačku Väderstätt, na ochranu rastlín širokozábberový GPS systémom riadený postrekovač Hardy, na zber 2 kombajny Claas.

Agronóm a podpredseda družstva Atila Okolenszki i mechanizátor Miroslav Ivan rozumejú svojej práci rovnako ako chlapi, ktorí riadia drahé stroje. Malý tím si uvedomuje, že sa plaví na spoločnej lodi, kde každý vie, čo má presne robiť. Vskutku malý tím, ktorý gazduje na 1324 hektároch. Namiesto pôvodných 134 zamestnancov, v čase vzniku malého družstva, sa dnes o jeho chod stará podstatne menej ľudí.

Využili príležitosť

Družstvo emitovalo 21 tisíc družstevných podielnických listov (DPL). Vydalo ich nielen nečlenom, ako prikazovala litera zákona, ale aj členom. Tak rozhodla členská schôdza. Členov bolo v začiatkoch družstva 400. Priveľa. Postupne sa počet znižoval. Preskupovali majetkové podiely... obchodovalo sa s podielnickými listami... Čosi kúpilo družstvo, ale aj fyzické osoby.

Pred časom istá finančná skupina prejavila záujem aj o DPL tohto družstva. A tak prostredníctvom obecného rozhlasu sa k ľuďom dostala informácia, že v určitý deň môžu prísť ľudia na obecný úrad a predat svoje podielnické listy. Tibor Šafár nelenil a tiež sa vybral na obecný úrad. A tak sa v jednej miestnosti zišli dve skupiny kupujúce podielnické listy. Pri jednom stolíku boli tí cudzí, čo chceli kupovať podielnické listy, ktoré vydalo družstvo v Podhájskej – Radave. Pri druhom – predseda družstva s kolegyňou. „Som zodpovedný za družstvo, chcel som byť pri tom. Považovali sme za správne byť pri tom, keď sa schádzajú ľudia a chcú predat naše osobitné cenné papiere. Napokon – išlo o verejné oznámenie prostredníctvom obecného rozhlasu. Ľudia prichádzali so svojimi DPLkami. Keďže nás poznali, pristavili sa pri našom stolíku. Pýtal som sa ľudí – ...čo tu robíš? ... idem predat DPLky... a komu?... veď hlásili v miestnom rozhlase, že sa budú vykupovať... Napokon sme pár podielnických listov kúpili pre družstvo,“ povedal Tibor Šafár. Zástupcovia finančnej skupiny potom šli po dedine a z auta oslovovali ľudí... Tak ako sa zvyčajne vykupuje perie, kožky... Nepochodili...

Dnes si Tibor Šafár žela najmä jedno: Aby sa kolotoč s DPLkami zastavil. Aby družstvo a jeho členovia mali vo svojom vlastníctve viac ako polovicu emitovaných podielnických listov „My sme si povedali, že musíme naše družstvo ochrániť. Každý má nejaký majetok v družstve. Aj podielnické listy kupovali členovia podľa svojich možností. Často vravievam, že do budúca je to

pre nich dobrá investícia. Ak budeme svoj spoločný majetok zveľaďovať.“ A tak sa stále kupuje a predáva...

Už dávno upustili v družstve od hlasovania podľa princípu – čo člen to hlas.. Základný členský vklad je 12 tisíc korún, teda 399 euro. Tým pádom má každý člen 12 hlasov. Predseda nám vysvetlil: „Každý jeden podielnický list predstavuje ďalší jeden hlas.“ Pre ilustráciu – ak má člen družstva 10 podielnických listov má 22 hlasov, ak má 100 DPL, tak má 112 hlasov.

Aby družstvo pomohlo vlastníkom podielnických listov, rozhodlo sa premeniť ich zaknihovanú podobu a listinnú. Mnohí totiž majú od 3 po 10. Podľa Tibora Šafára nie je v takom prípade výhodné platiť za účet v Centrálnom depozitári cenných papierov. „Pre ľudí to bude výhodnejšie,“ je presvedčený Tibor Šafár a dodal: „Ak budú mať DPL v listinnej podobe na meno, tak pri darovaní povedzme nemusí chodiť k notárovi. Veď na druhej strane sa jednoducho napíšu dáta nového majiteľa. Aj pri predaji to bude z toho istého dôvodu ľahšie. A vôbec – jednoducho bude manipulácia s nimi.“

K majetkovým vzťahom však Tibor Šafár radí aj pôdu. Je predsa základným výrobným prostriedkom. Bez nej sa predsa v družstve hospodáriť nedá. Nájomné za pôdu je 100 euro za hektár. Ak ju niekto dá do prenájmu na 10 rokov. „Máme 1030 podpísaných nájomných zmlúv na užívanie pôdy,“ informoval nás predseda družstva a dodal: „Vážime si vlastníkov pôdy za to, že nám ju dali do užívania. O pôdu má záujem kde – kto. Ak ju niekto vykúpi, čo budeme robiť? Na nič nám bude družstevný majetok.“

A tak dvomi nosnými piliermi stromu, ktorým je družstvo, sú podielnické listy a pôda. Ak by chýbal čo len jeden, strom by spadol. A aby každý vlastník vedel, aké sú jeho povinnosti a práva, ba aj zodpovednosť, považuje Tibor Šafár za dôležité mať dobré Stanovy. Zrejme práve na ne využijú cenu, ktorú získali v 17. ročníku TOP AGRO.

Právny expert LawFarm Daniel J. Kratky odovzdal cenu najlepšiemu družstvu

Rozhoduje úroveň riadenia

Transformáciu poľnohospodárskych družstiev, ako je známe, naštartoval zákon č. 42/1992. V čase jeho schvaľovania vo Federálnom zhromaždení ešte spoločnej republiky Slovákov a Čechov bol Ing. Peter Baco predsedom Poľnohospodárskeho družstva Nemšová. Počas jeho aplikácie v praxi ministrom poľnohospodárstva a výživy. Napokon bol druhýkrát ministrom aj vtedy, keď sa pripravoval, schválil, ba aj pretavoval do praxe zákon o povinnom vydaní družstevných podielnických listov. Bol jednoducho pri tom.

Peter Baco

“

Vydaním družstevných podielnických listov sme chceli zachovať potenciál poľnohospodárskej veľkovýroby v čase, keď boli tlaky na jej rozbitie. Považovali sme ich za záložný padák.

”

Dnes sa často objavujú otázky typu –

Bolo treba zákonom stanoviť, čo majú robiť družstvá? – alebo – Bolo nám treba nejaké družstevné podielnické listy?

Sú však podľa Petra Baca úplne irelevantné. Zvyčajne reaguje slovami: *“Všetko treba vnímať v kontexte situácie, ktorá bola vtedy, keď sa tak konalo. Ideologizácia histórie aktuálnymi „mocnými“ nesmie meniť minulosť. Dezinterpretácia minulosti nám totiž znemožňuje rozumieť tomu čo sa vlastne deje dnes a najmä – bráni nám robiť správne rozhodnutia pre budúcnosť. Rád sa preto k tejto téme vyjadrím.“*

Zrejme je problém v tom, že sa s odstupom dvadsiatich rokov nedokážeme vžiť do situácie a pomerov, ktoré vtedy vládli...

Súhlasím. A tak na otázku, či sme vtedy robili dobre odpovedám štandardne: Vždy som mal úmysel veci pomôcť. Robili sme na základe vtedy dostupných informácií, a to s najlepším vedomím. Aj revolučnými prostriedkami, ako napríklad manifestačnými protestmi na námestí a blokáciou ciest, sme odrážali veľký tlak na družstvá, ako na prežitok socializmu. Pokiaľ ide o hospodárske výsledky, musím dodať, že poľnohospodárstvo ako celok bolo do konca roku 1989 úspešné. A ako symbol úspechu socializmu sa považovalo za nežiaduci jav. Nenosilo sa ukazovať, že niečo aj za socializmu bolo dobré. Takže sa išlo poľnohospodárom, najmä družstvám, doslova po krku. Z 28 miliardovej štátnej podpory rezortu sa v roku 1991 znížila podpora na 9 miliard korún. To bola rana pod pás. Zrazu boli peniaze v banke za 25 percentné úroky, kravu sme predávali za 4 koruny kilo živej váhy, a často sme vyplácali mzdy tak, že sme zabili býka – dvoch, rozsekali a každý dostal namiesto polovice platu mäso, alebo iné naturálie. Členovia družstiev dobrovoľne požičiavali družstvu peniaze aby bolo na naftu, aby sa dalo zasiať. Vyskytli sa aj prípady samovrážd u vedúcich pracovníkov zo zúfalstva v nevládnuteľnej situácii. Stav premien v poľnohospodárstve bol v rokoch 1991 – 1992 hektický. Oveľa zložitejší ako je dnes. Našťastie v júli 1992 nastúpila nová vláda s programom revitalizácie a stabilizácie pôdohospodárstva a rovnocenného postavenia foriem hospodárenia.

V tom období sa už päť mesiacov uplatňoval v praxi transformačný zákon.

Podľa neho sa mali oprávneným osobám po siedmich rokoch vyplatiť majetkové podiely...

V situácii keď ročná strata v rezorte bola takmer 15 miliárd korún bolo nepredstaviteľné vyplatiť nečlenom družstiev vyše 18 miliárd korún majetkových podielov. Aj pri premene tretiny toho záväzku na členské vklady to bol prakticky likvidačný zámer. To by družstvá položilo na koliená predovšetkým na Slovensku, kde bola v rámci ČSFR zložitejšia situácia. Totiž kvôli Uhorskému právu dedenia bol na Slovensku väčší počet oprávnených osôb. Ale aj kvôli tvrďšiemu antidružstevnému kurzu po roku 1989. Česi hovoria, že v majetkových podieloch

videli hodenie družstiev do vody a tí, ktorí vplávali boli stransformovaní, čo sa ukazovalo pre SR oveľa deštruktívnejšie. Preto sa vydanie družstevných podielnických listov (DPL) pomenovávalo ako záložný padák. Napokon, pokiaľ ide o podporu družstevníctva, tak dnes hospodária v SR družstvá na dvojnásobnom podiele pôdy ako v ČR. Preto sme zvažovali, ako ďalej. Prijat, či neprijat novelu transformačného zákona? A čo by sa malo udiat, aby sme úplne nezničili naše poľnohospodárstvo? Tieto a mnohé iné otázky nám nedávali spať.

Ako ministri v rokoch 1992 – 1998 mi išlo prioritne o to, aby sme veľkovýrobný potenciál, ktorý na Slovensku bol, zachovali. Nie preto, že veľké firmy produkujú lacnejšie a viac. Veľkovýrobná základňa sa budovala desiatky rokov z malých hospodárstiev, ktoré boli v čase kolektivizácie na každom dvore, a v nich podobný obraz: predná izba, kuchyňa, komora, sklad, maštal a stodola. Ekonomicky bolo náročné z takých podmienok vytvoriť funkčné veľkovýrobné celky. Takže tá roztrieštená základňa poľnohospodárskej výroby sa skoncentrovala. A po rokoch žiadali isté skupiny rozbiť. Veľkovýrobné celky – družstvá sa delili na niekoľko menších celkov... rozvod nebol jednoduchý nikde... jedni dostali kravky, iní maštale... ďalší zase povedzme stroje... rodili sa súkromne hospodáriaci roľníci, ktorí nemali čím obrábať polia... Teda kto chcel a chce tak hospodáriť – prosím. Držím im palce a som strašne rád, že chcú gazdovať a vytvárajú lokálne trhy. Ale urobiť to pod heslom ako nejakú revolučnú, celoplošnú akciu, to bola predsa hlúposť. Ekonomicky ani finančne sa to nedalo zvládnuť. Mali sme teda nechať úplne rozbiť racionálnu, fungujúcu, koncentrovanú výrobu?

Kdesi ste sa vyjadrili, že ste to vnímali ako pomstu za socializmus?

Ale iste! Bola to pomsta za socializmus, za socializáciu. Za násilné združstevňovanie. Zlobu za krivdy môžem akceptovať. Žil som medzi sedliakmi pri združstevňovaní. Mój otec bol kováč, u nás na dvore sa sedliaci schádzali, podkúvali kone, viem ako rozmýšľali, viem ako ich to strašne bolelo...

Ale to sa stalo, vrátiť späť sa nedalo. Náprava neexistovala. Mohlo ísť o určité odškodnenie. A mne išlo o to. Povedali sme si - odškodnime pokiaľ sa dá, v miere akú máme k dispozícii. A hlavne – zachovajme funkčnosť poľnohospodárstva. Funkčnosť toho, čo bolo.

S vedomím zachovania veľkovýroby. Lebo – úplné odškodnenie bola ilúzia.

Desať rokov pred týmto obdobím som bol na študijnej ceste v Kanade. Videl som iné odbytové, zásobovacie alebo spracovateľské družstvá, nie kolchozného typu. Teda družstvá mali svoje miesto aj v trhových podmienkach. To ma inšpirovalo. Členmi týchto družstiev boli veľké farmy, produktívne farmy, konkurencieschopné farmy.

S najmodernejšou technológiou, uplatňovaním najnovších vedecko-technických poznatkov napredovali aj mnohé naše družstvá, aj napriek nepriaznivému podnikateľskému prostrediu. Boli to družstvá ktoré dokázali aplikovať také motivačné systémy pre svojich pracovníkov ako podniky orientované na zisk v trhových podmienkach. Už na začiatku osemdesiatych rokov sme robili na družstve, kde som pracoval, napríklad transfer embryí. Keď prišli Kanaďania, tak otvárali oči... Išlo mi teda o to, aby sme zachovali ten potenciál, poľnohospodársku veľkovýrobu, ktorá je schopná aplikovať najmodernejšie technológie a svetové poznanie. Ktorá zaručovala napredovanie.

Takže sa zrodil nápad, aby sa vydali oprávneným osobám cenné papiere. Ako protihodnotu majetkovým podielom. Presnejšie – družstevné podielnícké listy...

Bola to najmä samospráva družstiev, ktorá presadzovala takýto nápad. V tom čase sme to všeobecne vnímali ako najschodnejšiu cestu. Aby sa družstvá vyplácaním majetkových podielov nerozpadli, ale aby oprávnené osoby mali v rukách doklad, čo by sa dalo v budúcnosti, keď sa situácia v poľnohospodárstve a najmä v poľnohospodárskom družstevníctve trochu stabilizuje, fakticky zrealizovať.

Zainteresovaní právnici spracovali tento nápad do legislatívnej podoby. Priznávam sa, že som bol prekvapený, že to dali do formy, ktorá môže byť schodná... Keby som teraz žil v prostredí toho obdobia, verte, že by som urobil to isté. Keby sme museli o tom rozhodovať dnes, s dnešnou informačnou výbavou, možno by sme našli aj iné riešenia. Ale v tom období to bolo – opakujem - najschodnejšie riešenie. Myslím si, že treba o tom hovoriť z hľadiska historického. Ale traumatizovať sa, že sme to mali alebo mohli robiť inak, je podľa mňa zbytočná špekulácia, snaha „meniť minulosť“.

Prečo viaceré družstvá transformáciu nezvládli?

Legislatívne podmienky boli vytvorené tak, že sa to dalo zvládnuť a mnohé družstvá to aj zvládli. Pravda, v niektorých družstvách boli rôzne prekážky. Denne ich prenasledoval boj o prežitie. V takej situácii často považovali za nepodstatné zaoberať sa vecami, ktoré nesúviseli s hľadaním peňazí na prežitie... aby aj zajtra aj pozajtra bolo na naftu, na platy... A možno to niektoré družstvá aj podcenili a potom v nich bublali rôzne emócie. Kto zákony akceptoval popri tom dennom boji o prežitie a identifikoval vlastníkov majetku, vydal družstevné

podielnícké listy, ten ukončil legislatívnu transformáciu. Splnil literu zákona.

Po Slovensku sa šíria názory, že družstevné podielnícké listy sú najväčšou krádežou storočia...

Je to surové vyhlásenie, preto musím aj razantne reagovať.

Právne aj vecne je to nezmysel. Možno že ide práve o nepodarený pokus ako meniť minulosť. Veď dobre vieme ako to bolo. Určite sú ľudia ktorí to chceli inak. Majú právo na svoj názor, aj presadzovať svoj záujem, ale nebol väčšinový. Podľa transformačného zákona pri majetkových podieloch predsa nešlo o rozdelenie obchodného majetku družstva do spoluvlastníctva oprávnených osôb. Tieto majetkové podiely nepredstavovali vlastníctvo k veciam, takže nebolo čo ukradnúť. Majetkové podiely predstavovali majetkovú účasť, oceníteľné majetkové práva.

Vydaním DPL nebolo oprávnenej osobe odňaté právo na majetkový podiel, ale naopak. DPL predstavuje formu a spôsob kapitalizácie majetkových podielov oprávnených osôb.

Treba tiež zdôrazniť, že podielník môže práva spojené s DPL predať, sú predmetom dedičstva, alebo predmetom vkladu do podnikania, čo naopak zjednodušilo nakladanie oprávnených osôb s majetkovými právami.

Trh s družstevnými podielníckymi listami sa po rokoch stagnácie pohol. Rozprúdili ho najmä rôzne finančné a iné skupiny, ktoré ich skupujú. Znamená to, že transformácia pokračuje podľa vás?

Asi 90 % družstiev, ktoré postupovali podľa zákona dokončili transformáciu. Ide však o to, že mnohí vlastníci podielníckych listov ich bezplatne odovzdali Fondu národného majetku a fond ich chce speňažiť. Chce s nimi obchodovať. Mnohí sa domnievajú, že ak ich získal bezplatne, mal by ich umoriť. Nechcem sa jednoznačne vyjadriť, čo by mal štát urobiť. Ale isté riziko sa obchodovaním s DPL objavilo. Veľa firiem to môže poškodiť, destabilizovať... Viacero spoločností chce s nimi obchodovať. Zrejme vedia, prečo sa pustili do kupovania

podielníckych listov. Cez DPL sa dostanú k firme, alebo sa môžu dostať k nejakej významnej pozícii v družstve... cez pozície v družstve sa zase môžu dostať k pôde. Ani nezbadáme, že sme si nedokázali ošetriť vlastné firmy.

Takže považujem za riziko, ak fond bude predávať DPL možno aj zahraničným záujemcom. Myslím si, že štát by mal pre to urobiť všetko, keď ich získal (DPL) zadarmo, aby ich prednostne sprístupnil emitentom.

Čo by mali urobiť družstvá aby zavýšili transformáciu?

Rozhoduje úroveň riadenia v družstve. Riadenie, to sú ľudia. Ľudia sa správajú tak, ako sú motivovaní. V družstve by mal byť okruh vlastníkov, ktorí majú reálny ekonomický záujem na fungovaní a prosperite družstva. To, že sú družstvá postavené na ekonomickej aj sociálnej báze, to je v pohode. Ale jednoducho prvoradá musia byť ekonomické, podnikateľské záujmy. Lebo keď družstvá nebudú fungovať, tak tie sociálne aspekty budú iba iluzórne. Ľudia sa naozaj správajú tak, ako sú motivovaní.

Ak sa družstvá premenili na obchodné spoločnosti, alebo ak si zakomponovali režim zodpovednosti a právomoci podľa individuálneho prínosu k existencii družstva, to sú kroky smerujúce k prosperite. Práve tak, ak sa spoja súkromne hospodáriaci roľníci, aby sa im lepšie podnikalo na pôde, vytvorili si spoločnú maštal' – družstvo. V zásobovacích, odbytových, strojových či úverových družstvách je spoločný záujem bez bezprostredného záujmu o zisk pre spoločnú činnosť.

Medzi 1500 najúspešnejšími a najvýkonnejšími firmami na svete nie je ani jedno družstvo. Je to aj preto, lebo je to dobrá forma najmä pre sféru malých a stredných podnikateľov, pre lokálnych podnikateľov, špeciálne pre vidiecke a iné podmienky s vyššou sociálnou citlivosťou. Dokonca stále v stále frekventovanejších návrhoch na transformáciu liberálneho trhového systému na spravodlivejši, sa čoraz častejšie poukazuje na dobré skúsenosti z dobre fungujúcich družstiev. Aj preto je povšimnutiahodné, že naša transformačná skúsenosť v družstevníctve môže byť cennejšia v meniacom sa svete ako si dnes myslíme.

Bez diskusie s vlastníkmi DPL to nejde

To sú slová predsedu Poľnohospodárskeho družstva Suché Brezovo Ing. Slavka Backa. Toto družstvo hospodári na 2773 hektároch v katastri 9 obcí v rôznych častiach okresu Veľký Krtíš. „Od začiatku transformácie sme sa snažili postupovať podľa litery zákona. Bolo to ťažké obdobie. Družstvo nemalo voľné zdroje, banky nás považovali za nedôveryhodných partnerov, chýbali peniaze na chod družstva... Veruže som musel aj vlastnú zmenku vystaviť a založiť súkromný majetok,“ spomína dnes Slavko Backo a dodáva: „Po vypočítaní majetkových podielov z transformácie malo naše družstvo 293 oprávnených osôb. Ponúkli sme im aby sa stali členmi družstva, ale učinilo tak iba pár ľudí. V čase prijatia zákona č. 264/1995 Zb., ktorý obsahoval ustanovenie o povinnom vydaní družstevných podielnických listov sme mali 200 členov a 100 oprávnených osôb – nečlenov družstva.“

Družstvo vydalo podielnické listy aj pre členov aj pre nečlenov. Keďže v čase prvej emisie DPL nemali k dispozícii dostupné údaje o niektorých oprávnených osobách, ktorým boli vypočítané majetkové podiely, v druhej etape - v roku 2005 vydali ďalšie a ich počet sa ustálil na čísle 43 345 kusov. V roku 1996

zmenili Stanovy, v ktorých zakotvili hlasovanie podľa výšky majetku. Podielnické listy za tie roky menili majiteľa. „Osobne som začal kupovať podielnické listy v roku 2003 na podnet vlastníkov DPL, ktorí mi ich ponúkli. Niektorí členovia skupovali DPL, iní dedili, vlastnícka štruktúra sa menila.“

Začiatkom tohto roka malo družstvo 91 členov. V súčasnom období ich je však už o jedenásť menej. Starší a neaktívni členovia už nechcú byť členmi, a tak žiadajú vyplatiť vyrovnávací podiel. „Podľa Stanov je tento vyrovnávací podiel splatný do 48 mesiacov od schválenia účtovnej závierky za obdobie, v ktorom členstvo zaniklo. Spravidla ho však po vzájomnej dohode vyplácame v dvoch splátkach v priebehu jedného roka,“ vysvetľuje Slavko Backo.

Dravci skupujúci podielnické listy po celom Slovensku neobišli ani Suché Brezovo a Veľký lom. Nepochodili však. Družstvo doteraz kúpilo a umorilo niečo cez dve tisíc DPL, ďalšie kupujú členovia družstva. Vlastníctvo vyššieho počtu DPL posilňuje hlasovaciu pozíciu člena pri hlasovaní na členskej schôdzi. „Tie listinné podielnické listy, ktoré nikto ne-

prevzal v lehote 60 a 30 dní, boli vyhlásené za neplatené a následne ponúknuté na predaj. Výťažok z predaja sme uložili do súdnej úschovy tak, ako nám to ukladá zákon. Majitelia neprevzatých DPL, prípadne dedičia si tento výťažok môžu prevziať priamo na okresnom súde,“ vysvetľuje ďalej situáciu v družstve jeho predseda. Pokiaľ ide o DPL ako také, domnieva sa, že by ich mali premeniť na ďalší členský vklad. Sprehľadnila by sa tak vlastnícka štruktúra družstva.

Začali aj skončili sme pred dvadsiatimi rokmi

S týmito slovami nás privítal predseda Poľnohospodárskeho družstva Jelšovce (okres Nitra) Ing. Marián Ondruš. Družstvo vzniklo v roku 1990 rozdelením spoločného družstva Výčapy-Opatovce na päť samostatných subjektov. Jelšovce sa teda po rokoch spoločného gazdovania osamostatnili. Ing. Marián Ondruš sa stal podpredsedom a o štyri roky neskôr predsedom.

Ako ste v družstve zvládli za jeden rok to, čo ukladal transformačný zákon?

Najprv sme vyrátali pre oprávnené osoby výšku majetkových podielov tak, ako nám to ukladal zákon. Mali sme celkom 339 oprávnených osôb. Boli medzi nimi aj členovia aj nečlenovia družstva. V roku 1992 sme sa zároveň rozhodli odkúpiť od oprávnených

osôb – nečlenov družstva ich majetkové podiely v celkovej hodnote 16 miliónov korún (531102 eur).

Mali ste toľko peňazi?

Samozrejme, že nie. Ale uzavreli sme s oprávnenými osobami dohody o odkúpení ich majetkových podielov. Každý rok koncom novembra im vyplácame stanovenú sumu. Spočiatku to bolo ročne jeden a pol percenta z hodnoty majetkového podielu. Teraz je to už dva a pol percenta. Za tých dvadsať rokov sme splatili už približne polovicu hodnoty majetkových podielov.

Znamená to, že v roku 1992 majetkové podiely vášho družstva zanikli?

Zatiaľ ich vlastne vedíme v účtovníctve medzi záväzkami družstva. Zaniknú, ak splatíme celú ich hodnotu. Majetkové podiely však zostali členom družstva. Každý člen, v družstve ich máme celkom 28, má základný členský vklad, ktorý je rovnaký a majetkový podiel, pričom tie sú rozdielnej hodnoty. Ak je družstvo v zisku, platíme za dividendy. Tie sú rôzne a odvíjajú sa od výšky majetkového podielu. Ak odchádza člen družstva – zamestnanec do dôchodku, podpíšeme s ním dohodu o vyplatení majetkového podielu aj vyrovnaní členského vkladu. Ak ide o menšiu sumu, tak sa zaväzujeme vyplatiť do roka, ak

ale ide o väčšiu sumu, tak do troch alebo piatich rokov.

Podľa novely transformačného zákona 264/1995 mali družstvá vydať za majetkové podiely družstevné podielnické listy pre nečlenov družstva...

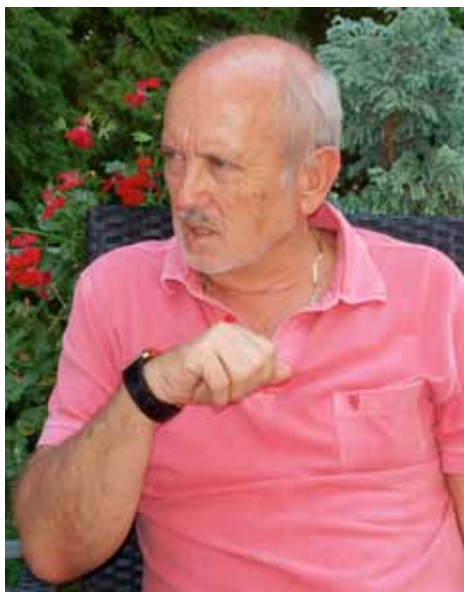
My sme ich nevydali, lebo sme ich ani nemali komu vydať. V tom čase sme už predsa mali uzavreté zmluvy so splátkovým kalendárom na kúpu majetkových podielov. Keďže si tím zákon, pátral som po informáciách, vyzvedal aj v Stredisku cenných papierov, či predsa len nemáme vydať podielnické listy. Všade som dostal rovnakú odpoveď: Ak plníte kúpnu zmluvu a uhrádzate svoje záväzky, ktoré z nej vyplývajú, tak vlastne ani nemáte prečo vydať podielnické listy. Pre členov družstva sme mohli vydať podielnické listy, ale rozhodli sme, že netreba. Napokon aj zákon, ktorý spomínate určoval povinnosť vydať ich iba pre nečlenov družstva a zmienil sa o možnosti vydať DPL aj pre členov družstva. Členská schôdza, ako najvyšší orgán družstva rozhodla, že DPL pre členov nevydáme. Pre nás teda samotná transformácia skončila v roku 1992.

A skončila sa podľa vás aj celoplošne?

Každé družstvo vie, v akom štádiu transformácie sa nachádza a musí zvážiť, čo prípadne ešte musí urobiť, aby ju dokončilo.

Družstevný ostrov na Myjave

Predseda Roľníckeho družstva Turá Lúka (okres Myjava) Ing. Vladimír Volečko je presvedčený, že transformácia poľnohospodárskych družstiev sa ani za dvadsať rokov neskončila a tvrdí: „Keď by sme zastavili v každom družstve na Slovensku zistili by sme, že každé je v inom štádiu transformácie.“

A hoci robia v Turej Lúke všetko preto, aby ju čo najskôr zavřili a mohli si povedať, že ciele transformácie v ich podmienkach dosiahli, isté brzdy predsa len vraj jestvujú. Patria k nim bezo sporu kapitálové možnosti, ktoré sú limitujúcim faktorom. Ale, čo sa vlastne v Turej Lúke udialo za tých dvadsať rokov?

Alkohol ho takmer pripravil o predsednícke žezlo

„V čase, keď malo družstvo 240 členov a blasovalo sa podľa princípu čo člen to jeden hlas, som vo voľbách na predsedu družstva len-len prešiel. V roku 2004 som získal iba o dva hlasy viac, ako bolo treba. Antikampaň proti mne nebola podľa mojich poznatkov založená na racionálnych faktoch. Brojil som totiž proti alkoholu na pracovisku, čo vyvolalo nevôľu niektorých členov. Chcel som zaviesť poriadok a žiadal som prísne dodržiavanie pracovnej disciplíny... Takmer sa im podarilo odstaviť ma. Pre mňa to však bol impulz zamyslieť sa nad vážnosťou situácie,“ zaspomínal si inžinier Volečko. V praxi to znamenalo pokúsiť sa zvýšiť hlasovacie právo.

„Ako mi finančné prostriedky umožňovali, pomaly som začal skupovať družstevné podielnícke listy (DPL). Pre seba, pre rodinu... Postupne som získal viac ako polovicu hlasov... Samozrejme, že mohol ich kupovať každý. Ale akosi sa do toho nebrnuli. Dokonca keď daktorí pocítili, že družstvu sa darí, že začínajú byť k dispozícii botové peniaze, už nechceli predávať DPL. Ani nečlenovia, ani členovia

družstva. Cítili, že by mohli byť dividendy, a predajom DPL by o ne prišli,“ rozvíja svoje skúsenosti inžinier Volečko. Pred dokončením je bioplynová stanica, ktorá by podľa zámerov mohla priniesť nejaké tie peniaze navyše. Peniaze bude robiť aj fotovoiltaika – elektrika zo slnka (nie na poli, ale na strechách budov). Ľudia teda vidia, že hodnota majetku družstva sa zvyšuje a začínajú vnímať, že sa začína aj dobre zhodnocovať. Najdôležitejšie je však to, že v družstve rozložili podnikateľské riziko. „Mali sme plakať, že sa nám v tomto roku urodilo iba 2,2 tony pšenice po hektári? Že neprežijeme do budúceho roku? Nie. Chýbajúce zdroje sme získali z iných aktivít, ako z poľnohospodárskej činnosti. Teda diverzifikácia podnikateľského rizika je mimoriadne dôležitá vec. Nepriaznivá klimatická situácia nás dostáva do straty, ale inými aktivitami ju kompenzujeme,“ vraví inžinier Volečko. Majetok je zodpovednosť a vlastník majetku nesie riziko za svoje rozhodovanie.

Dobrá manažér omladzuje

Pred dvomi rokmi sa stal podpredsedom družstva syn Vladimíra Volečka, Vladimír mladší. Mimochodom muzikálový herec, úspešný absolvent Janáčkovej akadémie múzických umení v Brne, ktorému otec odovzdáva svoje skúsenosti. A má k poľnohospodárstvu vzťah. Vôbec – pôvodne chcel byť veterinárom. A dnes často prichádza z muzikálového pódia do družstevnej maštale. Lebo – zvieratá sú jeho záľubou. Otec so synom sa často radia, ako ďalej. Treticu ľudí, rozmyšľajúcich nad zámermi družstva doplnia dnes už takmer 80-tnik, bývalý predseda družstva, ktorý je dnes predsedom revíznej komisie. „A stále sa od neho mám aj ja čo učiť,“ tvrdí Vladimír Volečko starší. Dôležité je podľa neho aj dokázať prijímať nové informácie a nebať sa nových podnetov. Mrzí ho preto, že niektorí kolegovia, manažéri družstiev nepochopili dobu, v ktorej žijeme. Veľa družstiev na Záhorí aj na to doplatilo. Niektoré zanikli, v iných pobeľhujú finančne a iné skupiny, ktoré skupujú členské vklady aj družstevné podielnícke listy. A manažéri družstiev sa na to iba nečinne prizerajú. A tak sa inžinier Volečko pýta: „To im záleží na družstve? Nechať si jeho majetok takto uchmatnúť pred nosom?“ A hoci to vyznieva ako rečnícka otázka, má svojho adresáta, či adresátov. Tých, ktorí zaspali. „Ale oni si to nepriznajú,“ konštatuje Vladimír Volečko a dodáva: „Nepriznajú si, že nepristupovali so všetkou vážnosťou k zákonu, ktoré jasne definovali transformačné ciele. Niektorí si aj dnes myslia, že je to dočasné

a príde ktosi, kto zvráti všetko. Pritom im pred nosom uniká majetok družstva do cudzích rúk.“

Každý spôsob a forma transformácie družstva má svoje kladné zápor, tvrdí inžinier Volečko. Aj tá ich v Turej Lúke, s preferovaním skupiny vlastníkov družstva, je podľa neho férovo. Aj keď zlé jazyky na Slovensku vravia, že práve takáto forma deformuje štruktúru družstva, ako takú. Päťčlenné predstavenstvo má dnes majoritu.

Ale nad družstvami visí podľa neho ešte jedno veľké riziko. Hoci aj budú v družstve jasné majetkové vzťahy, čo bol hlavný cieľ transformácie, a nebude mať základný výrobný prostriedok, ktorým je pôda, nebude mať na čom hospodáriť. O ňu sa podľa Vladimíra Volečka musia slovenskí poľnohospodári pobiť. Mohol by pomôcť aj štát. Napríklad bonifikáciou úverov na nákup pôdy. Domnieva sa, že by malo byť v záujme štátu, aby sa pôda dostala do rúk tým, čo na nej vedú dobre hospodáriť.

Transformácia nie je tabu

Úpravu vlastníckych vzťahov a vyrovnanie majetkových nárokov v družstvách mali doriešiť družstevné podielnícke listy. „Ale ja zaraďujem do vyrovnania majetkových nárokov aj ten moment, keď sa kupujú družstevné podielnícke listy. Som presvedčený, že členovia družstva by mali medzi sebou vedieť, kto čo vlastní. Od toho sa predsa odvíja aj zodpovednosť vlastníka. Keďže transformácia poľnohospodárskych družstiev sa riadila zákonmi, domnievam sa, že to, ako kde prebiehala a prebieha, by nemalo byť tajomstvom. Ani nijakým tabu,“ uvažuje nahlas Vladimír Volečko. A napokon dodáva, že sa nehanbí nahlas priznať, koľko hlasovacích práv má on sám. Prezrádza, že 74,7 percent má päťčlenné predstavenstvo a on sám ako predseda má 67,1 percent... Pri kúpe podielníckych listov je ich cena vecou ponuky a dopytu. Sám kupoval DPL v cene od 10 do 30 percent ich nominálnej hodnoty. Ale to, či ich ľudia predajú niektorej skupine, ktorá ich osloví, môžu predsa ovplyvniť aj samotní manažéri družstva. Podľa inžiniera Volečka je to vecou dôvery a férovoho vzťahu. „Samozrejme, že záujemcovia o kúpu DPL sa pohybujú aj v našom katastri. Cením si však, že ľudia, ktorých oslovujú mi zavolajú a rovno s ponukou, aby som ja kúpil ich podielnícke listy. A kupujeme. Aby sa nedostali do cudzích rúk. Ale kupuje ich aj družstvo a umorujú sa. Teda využívame obidve možnosti. Netajíme, kto kupuje. Nie je to tabu.“

Družstvo nie je Zlaté teľa

Nekompromisná satira dvojice Ilju Ilfa a Jevgenija Petrova o predstave získania bohatstva za zanedbateľnú cenu sa akosi hodí na súčasné reality okolo poľnohospodárskych družstiev. Presnejšie – hodí sa na aktivity finančných a iných skupín, ktoré sa s vervou pustili do skupovania družstevných podielnických listov (DPL) na Slovensku. Ibaže – nejde o mladé sovietske Rusko, ako v prípade satiry „Zlaté teľa“, ale postkomunistické Slovensko.

Ak si však odpustíme ideový nádych a zoberieme do úvahy len charakterové vlastnosti a snaženia aktérov deja, uznáte, že istá podobnosť tu je. A na ňu nás upozornil predseda Poľnohospodárskeho družstva Šenkvice (okres Pezinok) Ing. Karol Motyka, ktorý sa v prítomnosti odborníka na družstevné právo Daniela J. Kratkeho rozhovoril o dvadsaťročnej ceste šenkvičského družstva.

Karol Motyka

“

Netajím sa tým, že mám dvadsať percent hlasov. Domnievam sa totiž, že to nie je tajomstvo ani žiadne tabu.

”

Drevené doláre

Predseda žezlo prevzal Karol Motyka do rúk v roku 1990. V období, keď to po zmene režimu v poľnohospodárstve vrelo. Keď sa z jedného dňa na druhý markantne znížila podpora poľnohospodárstva, keď sa zrazu výrazne zmenili úverové podmienky bánk... keď úroky za úvery, ktoré splácali niekoľkonásobne vzrástli... keď vlastníci pôdy chceli vyčleniť svoje polia z družstevného chotára a žiadali svoje podiely vypočítané na pôdu... „Kto chcel

obrábať svoje polia, umožnili sme mu to. Vybral si pôdu z družstva aj majetkový podiel. Lenže hotové peniaze sme nemali, preto sme to riešili inak,“ zasmíňal si Karol Motyka. Ako to teda riešili? Možno na ilustráciu postačí jeden príklad: „Jeden z majiteľov pôdy si vybral svojich šesť hektárov. Ibaže jeho podiel predstavoval 1 milión 400 tisíc korún (46470eur). Nemal stroje ani peniaze... A tak sme sa dohodli, že bude mať u nás otvorený účet, z ktorého bude uhrádzať služby na poli, ktoré mu poskytneme,“ rozvravel sa inžinier Motyka. V tom čase tak konali aj niektoré iné družstvá. Ale jedného pekného dňa sa otvorený účet vyprázdnil. Pred roľníkom stál opäť problém, ktorý sa snažil riešiť. Našlo sa iba jedno schodné riešenie - pôdu napokon prenajal družstvu a s roľníčením skončil. „Viaceri však nechceli pôdu. U nás je totiž pôda ťažká, úlovitá. Z toho sa žiť nedá. To nie je Zlaté teľa... Okrem toho je úzasná rozdrobenosť. Obrábame 1240 hektárov, na ktoré máme uzavretých 1700 nájomných zmlúv.“

V čase, keď sa stal Karol Motyka predsedom družstva, zamestnávalo 360 ľudí. Vráťane niekoľkých pridružených výrobo. Medzi nimi to bola kovovýroba, šenkvičká viera, mäsovýroba, ba aj elektronika a všelich iné. Možno si spomínate, že aj súčiastky do prvých počítačov pochádzali zo šenkvičkej pridruženej výroby. Pridružená výroba sa, ako zväčša aj inde, privatizovala. Na prácu v samotnej poľnohospodárskej výrobe však bolo priveľa ľudí. Najprv riešili dôchodcov... Bolo im treba vysvetliť, že družstvo neuživí toľkých ľudí. Nebolo to jednoduché. „Veď práve oni dali družstvu veľa. Nechceli sme ich uraziť, ani dať najavo, že sú na tarchu. Snažili sme sa im vysvetliť, že ich nevyhadzujeme, ale aby pochopili, že družstvo uživí len toľko ľudí, na koľko mu budú stačiť peniaze. Poprosili sme ich, aby uvoľnili miesto tým, ktorí musia živiť rodiny. Mladším... Aj tak sme nemali dosť peňazí pri splácaní dražších úverov a rastúcich vstupoch na mzdy. Preto sme isté obdobie vyplácali desať percent z platu vo forme - hovorili sme tomu 'drevené doláre'. V bufete si za ne mohli ľudia kúpiť potraviny. Aj z našej mäsovýroby. Ale odľahčili sme hotové peniaze a prežili sme to obdobie,“ konštatoval napokon inžinier Motyka. A dnes robí v družstve iba desatina ľudí.

Snahy o likvidáciu družstva

Keď nadobudla účinnosť novela transformačného zákona o povinnom vydaní družstevných podielnických listov (zákon č. 264/1995 o vydaní cenných papierov za majetkové podiely oprávneným osobám, ktoré nie sú členmi družstva - družstevných podielnických listov - DPL), našli sa v družstve aj takí, ktorí nahovára-

li členov, aby vystúpili z členstva. Dostanú vraj vyrovnávací podiel. Ak by však družstvo hromadne vyplatilo vyrovnávacie podiely, zostalo by bez majetku a dostalo by sa do likvidácie. „Otvorene som to takto povedal na členskej schôdzi. Jasne som dal najavo, že nebudem likvidátorom družstva. Navrhol som však, že by sme mohli vydať družstevné podielnické listy aj členom družstva. Viacerí sa ma však pýtali, na čo im také papiere budú. No načo? Predsa ich môžete medzi sebou kupovať a predávať, povedal som. A tak sme v roku 1997 schválili vydanie podielnických listov aj pre členov družstva,“ informoval nás Karol Motyka. Vzápätí zakomponovali do stanov pasáž, podľa ktorej mal člen družstva - vlastník DPL aj ďalšie hlasy. Základný členský vklad vo výške 20 tisíc korún predstavoval jeden hlas. Ten, kto vlastnil 10 DPL mal ďalší hlas. Ak mal niekto 20 DPL, získal tak ďalšie dva hlasy.

O čosi neskôr sa do rúk Karola Motyku dostal letáček, v ktorom istá firma ponúkala služby pri kúpe podielnických listov pre manažment družstva. Niekoľkokrát takýto letáček zahodil a myšlienku, že by si mal sám kupovať DPL, zavrhol. Prešlo pár rokov a zhruba pred piatimi rokmi ho podpíchal istý známy slovami: „Čudujem sa, že si taký naivný a nechceš si posilniť svoje hlasovacie pozície na členskej schôdzi. Môže sa predsa stať, že zopár traktoristov, ktorým sa znepečíš, sa postarajú o to, aby si už nebol vo funkcii. Porozmýšľaj, čo potom budeš robiť.“

Porozmýšľal. Ba aj ďalší. Napokon verejne niektorí oznámili, že chcú kúpiť podielnické listy. Nie poza chrbát členskej schôdze, ale verejne. Ľudia takýto návrh prijali. Niektorí hneď, iní otáľali. Ale viacerí ponúkali svoje podielnické listy na predaj. Za 17 percent ich nominálnej hodnoty. Zväčša nečlenovia družstva. Napokon sa ich rozhodli predaj aj niektorí členovia družstva. Verejne sa hovorilo o osobách, o fyzických osobách, ktoré majú záujem podielnické listy kúpiť. A mohol vlastne každý. Kto mal záujem. V súčasnom období vlastní tri štvrtiny podielnických listov traja manažéri šenkvičského družstva. „Netajím sa tým, že mám dvadsať percent hlasov,“ priznáva Karol Motyka. „Domnievam sa totiž, že to nie je tajomstvo ani žiadne tabu. Členovia družstva by mali vedieť o sebe, kto koľko a prečo má toľko či toľko hlasov na členskej schôdzi. Aké kto má hlasovacie právo.“

Keď začali Fondu národného majetku odovzdávať vlastníci DPL tieto cenné papiere ako listiny bez hodnoty, začalo ich družstvo odkupovať. Napriek tomu sa niekoľko DPL dostalo do portfólia fondu. „To nás však vôbec neobrozuje,“ konštatoval Karol Motyka.

Daniel J. Kratky

“

Je rizikom uvádzať v prezenčnej listine, kto má koľko hlasov, ak sa hlasy vzťahujú na vlastníctvo podielnických listov. Dá sa tak dá identifikovať, v ktorých rukách je koľko podielnických listov. Ak sa však hlasuje podľa výšky vkladu, je to o inom..

”

Od hlasovacích práv k vlastníctvu

„Vlastník podielnického listu nie je vlastníkom družstva,“ podotkol odborník na družstevné právo Daniel J. Kratky. S tým súhlasil Karol Motyka. Je si vedomý toho, že vlastníctvo družstva je vyjadrené veľkosťou podielu. Rozmýšľa však, či zmeniť hlasovacie práva na zvýšenie hodnoty podielu v družstve. Daniel J. Kratky vysvetlil: „Ak sa premenia podielnické listy na ďalší členský vklad alebo na majetkovú účasť, jednoducho si zvýšite hodnotu svojho majetkového podielu. Ak by ste potom boli povedzme dvojtretinovým podielnikom, už by vás nič nemohlo ohroziť. Podielnické listy sú unikátom v európskom aj svetovom družstevníctve. Ale členský podiel je niečo, čo existuje vo všetkých družstvách v rámci európskej legislatívy. Teda pri členských podieloch nie je žiadna pochybnosť o tom, ako dlho ešte budú existovať. O DPL sa to s určitou istotou tvrdiť nedá. Teda – určite by som sa zamýšľal, ako s DPL naložiť skôr, ako príde nejaká legislatívna úprava.“

Zároveň ho upozornil, že uvádzať v prezenčnej listine, kto má koľko hlasov, ak sa hlasy vzťahujú na vlastníctvo podielnických listov je istým rizikom. Lebo ak sa hlasovanie vzťahuje

na počet podielnických listov, tak sa dá identifikovať, v ktorých rukách je koľko podielnických listov. A zoznam vlastníkov DPL nie je verejnou listinou. Môže sa to vypomstiť. Karol Motyka však reagoval, že predsia tí, ktorí robia prezentáciu na členskú schôdzu, musia vedieť, komu koľko hlasov dať do rúk. „Bez toho to predsia nejde! Každý musí vedieť koľko hlasov má a to je predsia verejné,“ konštatoval. „Verejne treba hovoriť o koncentrácii kapitálu. My sme aj verejne v družstve hovorili o tom, kto koľko DPL kupuje. Aby každý vedel, kto má akú zodpovednosť. Domnievam sa, že je normálne, ak manažment, ktorý rozhoduje je ten, ktorý to má skoncentrované. Ak kupuje za vlastné peniaze. Ale poznám aj družstvá, kde kupovali DPL za družstevné peniaze a napokon ich vlastnili fyzické osoby. Toto, myslím si, bolo zneužitie situácie.“ Daniel J. Kratky však svoje predchádzajúce slová doplnil: „Z pohľadu družstevného práva je priznanie, že mám povedzme dvojtretinový podiel na majetku družstva normálnou štandardnou vecou. Skôr považujem za nenormálne, ak manažment, alebo tí čo nakúpili podielnické listy to skrývajú a robia z tejto aktivity tabu. Otvorenosť je veľmi pozitívna, len tú otvorenosť by som ešte skombinoval dokončením celého procesu. Premenal by som podielnické listy na vlastníctvo družstva. Pretože tá otvorenosť môže spôsobiť odovzdávanie informácií, ktoré môže zneužiť nejaký útočník.“

Aj pôda je súčasťou transformácie

Transformácia sa mala robiť inak – domnieva sa Karol Motyka a uvažuje nahlas: „Povinnou osobou mal byť štát. Štát mal riešiť všetky oprávnené osoby, a my by sme sa so štátom, za určitých podmienok, vyrovnali. Mal nám určiť nejaké podmienky, aby podniky, ktoré fungovali, sa mohli venovať svojej robote. Zrejme to však nebol politický záujem.“

Pravda, to dnes už zrejme nie je podstatné.

Aj keď si štát aj podľa Daniela J. Kratkeho aj podľa Karola Motyka v podstate umyl ruky. K zmene nedošlo preto, že sa tak družstvá rozhodli, ale zmena bola vynútená politickým rozhodnutím. Štát si po novembri umyl ruky a povedal – doriešte si to v družstvách podľa zákona. Ibaže – sankcie za nespĺnenie zákonných povinností nejestvujú. „Veľa družstiev nedodržalo transformačný zákon, ani ďalší, ktorý bol o podielnických listoch. A život ide ďalej. Čo sa im stalo? Robil niekto nejaké represie? Domnievam sa, že štát, keď uzákonil pravidlá, mal ich dodržiavanie aj sledovať,“ konštatoval napokon Karol Motyka. Na otázku, či si myslel, že sa transformácia poľnohospodárskych družstiev završila reagoval: „Ani zďaleka. My máme najväčší problém s pôdou. Aj to súvisí s transformáciou. Aj keď nepriamo. V našom katastri sa iba teraz začína robiť registrácia obnovenej evidencie pozemkov (ROEP). Sú s tým spojené neskutočné problémy. Chceli sme ich zmierniť tým, že by sme pôdu kúpili a rozdrobené pozemky by sa stali našim vlastníctvom. Chceli sme teda úver na nákup pôdy s tým, že by sme tou pôdou aj ručili. No nikto nám nedá úver na pôdu. Domnievam sa, že by mala byť vytvorená taká úverová linka, aby sa poľnohospodári dostali k pôde, ktorú užívajú. Mal by do nej vstúpiť aj štát aj poľnohospodári. Lebo, čo bude s pôdou, keď ju na budúci rok budú môcť kupovať zahraniční investori? To si neviem predstaviť. Okolo nás gazdujú Dáni a chodia mi papiere – ten predal alebo ten predal ten svoj švík niekomu, a ten to chce dať do prenájmu povedzme Dánom, ktorí za prenájom platia aj 100 euro. Pýtam sa: prečo si to predal, veď to obrábame my, striedame plodiny, staráme sa o tú pôdu, aby bola v dobrom kondičnom stave... Častou odpoveďou je - A čo ja viem?“ Podľa Karola Motyka je pôda jednou z brzd dokončenia transformácie. Ale mal by sa ukončiť aj proces s podielnickými listami. Malo by sa vyjasniť, čo bude s tými DPL, ktoré získal Fond národného majetku ako cenné papiere bez hodnoty. Domnieva sa, že fond ich určite predá. Tomu, kto dá viac.

Všetky páky má v rukách družstvo

Spoločné poľnohospodárske družstvo Veselé (okres Piešťany) patrí k tým, kde zachovali živočíšnu výrobu a investujú do nej. Značné prostriedky putovali napríklad do chovu ošípaných a v súčasnom období pripravujú projekt na jeho rozšírenie. Aj investícia do bioplynovej stanice by podľa predsedu družstva Ing. Pavla Bábskeho mala byť prínosom. Tvrdí, že vyrieši hnojnú koncovku pri chove ošípaných na stredisku Dubovany a chovu hovädzieho dobytku zase na stredisku vo Veselom. Tieto informácie dotvárajú obraz o finančných nárokoch, ku ktorým bezo sporu patrí aj kupovanie družstevných podielnických listov (DPL). A o tom bola reč s Pavlom Bábskym.

Ak zoberieme do úvahy, že transformácia mala prispieť k úprave majetkových vzťahov a majetkových nárokov v družstvách, podarilo sa vám tento cieľ naplniť?

V rokoch transformácie som pracoval mimo sektora poľnohospodárstva, takže som tento proces vnímal neosobne. Bral som ho ako nutný, obdobný procesu privatizácie národného hospodárstva. Samozrejme s prihliadnutím na špecifické podmienky vlastníctva v poľnohospodárskych družstvách.

Naše družstvo v zmysle platných predpisov po výpočte príslušných majetkových podielov jednotlivých oprávnených osôb začalo vyplácať ich nároky. Po možnosti riešiť nároky aj cez podielnické listy vydalo družstvo emisiu DPL. Celkom 35000 kusov. Pre členov aj nečlenov družstva. V tom čase (90-te roky minulého storočia) mali členovia družstva vo svojich rukách približne 15%

z celkove vydaných DPL. Tento stav bol zalkonzervovaný prakticky až do roku 2010. Čisto z právneho pohľadu bol proces transformácie v zmysle platných predpisov. Ak ale chápeme transformáciu ako širší proces, tak cieľ sa nenaplnil.

Čo bolo, alebo - je brzdou?

Do roku 2010 bola emisia DPL vedená v zaknihovanej podobe u centrálného depozitára. Podielnické listy nekupovalo ani družstvo, ani jednotlivci. Hlasovali sme podľa princípu čo člen, to hlas. Brzdou bolo hlavne nedostatok zdrojov z dôvodu masívneho investovania do výrobnéj základne.

V súčasnom období sa rozkrútil na plné obrátky trh s DPL. Kupujú ich rôzne skupiny. A vo vašom družstve sa nimi obchoduje?

Impulzom pre rozbehnutie trhu s DPL v našom družstve bola zmena ich formy zo zaknihovanej na listinnú. Zmenu formy zvolali majitelia DPL kvôli zvýšeniu poplatkov za účty v Centrálnom depozitári cenných papierov. Od tohto okamihu sme niekoľkokrát zvolávali majiteľov DPL – teda oprávnené osoby. Na základe ich názorov sme pristúpili k odkupovaniu DPL podľa vzájomných dohôd. A tak dnes DPL kúpuje družstvo aj jednotliví členovia družstva. Výsledkom je nová štruktúra vlastníctva DPL - členovia družstva vlastní 57% z emisie DPL. Na Fond národného majetku sa dostalo päť kusov. Pokiaľ ide o vlastníctvo DPL v rukách nečlenov družstva, o ich osude nevieme. Domnievame sa však, vychádzajúc z poslednej schôdze oprávnených osôb, že väčšina z nich si ich nechala a nepre-

dať ich iným záujemcom.

Je podľa vás transformácia na Slovensku celoplošne ukončená?

Keď ju chápeme zo širšieho pohľadu nie je ukončená. Výnimkou je vari len niekoľko družstiev.

Čo by sa malo udiť, aby sa splnili jej ciele?

Myslím si, že rozhodujúci je samotný subjekt, teda družstvo a štát by nemal do dnes platnej legislatívy vôbec zasahovať, lebo je dostatočná. Teda dokončenie transformácie je v rukách samotných družstiev.

V našom družstve prebieha transformácia v zložitých podmienkach a v zrýchlenom tempe. Zložitost podmienok vyplýva z toho, že súčasne zabezpečujeme komunikáciu a odkupovanie DPL od oprávnených osôb, odolávame tlaku vykupovaniu pôdy najmä zahraničnými investormi. Zároveň investujeme do výrobnéj základne v snahe udržať konkurencieschopnosť družstva.

Pohľad do Jarovnic

Pre celkový obraz uvádzame, že Poľnohospodárske družstvo Jarovnice hospodári na výmere 2750 hektárov. Okrem tržných plodín, ktorými sú potravinárska pšenica

a repka pestujú ešte ovos a zemiaky. Pre potreby živočíšnej výroby, ktorá sa orientuje na produkciu kravského a ovčieho mlieka, hovädzieho mäsa a veľkonočných jahniat pestujú sóju, kukuricu na siláž, lucernu a na výmere čosi viac ako 1100 ha sa starajú o lúky a pasienky, z ktorých vyrábajú seno a trávne senáže.

„Takáto rozsiahla poľnohospodárska produkcia v podmienkach znevýhodnenej oblasti šarišského produkčného regiónu je náročná na financie,“ vysvetľuje predseda družstva Ing. Stanislav Eliaš a dodáva: „Napriek tomu, v záujme dokončenia transformácie, investujeme do kúpy družstevných podielnických listov. Transformácia určite prispela k úprave majetkových vzťahov a nárokov. Je však otázne, či v plnej miere uspokojila očakávania všetkých zainteresovaných na Slovensku vzhľadom na to, že mnoho pôvodných družstiev sa rozpadlo. Naše družstvo pretrvalo

v pôvodnej forme a vytvorilo podmienky pre naplnenie tohto cieľa.“

Majetkové podiely členov aj nečlenov družstva v zmysle zákona 264/1995 Zb. premenili na podielnické listy a umožňujú ich vlastníkom odpredať ich družstvu.

Podobne ako v iných družstvách, aj o jarovnické družstevné podielnické listy sa tiež začali zaujímať rôzne finančné skupiny. „S tým nič neurobíme,“ vraví Stanislav Eliaš a pokračuje: „Jediným spôsobom, ako zabrániť odpredaju DPL týmto skupinám je vstúpiť do výkupu prostredníctvom družstva, čo sme aj urobili. Postupujeme v zmysle platného zákona a verím, že sa nám podarí transformáciu úspešne dokončiť. Legislatíva je daná, takže družstvá, ktoré chcú prežiť musia skôr či neskôr transformačný proces dokončiť, inak nemajú šancu na budúcnosť. Je to naozaj iba v družstevných rukách.“

LG 55.25

skorý hybrid

LG 54.51 HO CL

skorý hybrid Clearfield
Production System for Sunflower

LG 56.33 CL

skorý hybrid Clearfield
Production System for Sunflower

LG 56.55

stredne skorý hybrid

LG 56.56 HO

stredne skorý hybrid

LG 56.58 CL

stredne skorý hybrid Clearfield
Production System for Sunflower

- maximálne úrody
- istota v každom ročníku
- spoľahlivosť v každých podmienkach
- dobrá ekonomika

Clearfield[®]
Production System for Sunflower

HYBRIDY S NAJVYŠŠÍMI ÚRODAMI
bez reakcie na herbicíd

Limagrain Central Europe S.E., organizačná zložka Slovakia, M. Rázusa 29, 984 01 Lučenec, tel.: 047 - 451 21 60, fax: 047 - 433 34 80

■ Ing. Eva Bednárová - 0907 850 952 ■ Attila Demeter - 0907 850 018 ■ Ing. Juraj Drgoňa - 0907 850 956 ■ Ing. Loránt Kása - 0917 681 979
■ Ing. Jarmila Adamek - 0918 796 257 ■ Ing. Pavel Beneš - 0905 886 704 ■ Ing. Ľubomír Palovčík - 0907 850 069

šťastný nový rok 2013,
veľa lásky, zdravia, splnených snov
a pracovných úspechov želá

FARMAGAZÍN

spoľahlivý poradca pre poľnohospodárov